

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 527
Субота, 3. фебруар 1962.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРВА ПЛАТА

Чарлс II (1630—1685) био је први енглески владар који је примио плату. Његови претходници на енглеском престолу извлачили су своје приходе из великих поседа придатих британској круни. Го-

дине 1660. Чарлсу II била је одређена годишња плата у висини од око 9 милијарди данашњих динара.

СПАВАЊЕ НА УЖЕТУ

У 18. веку постојала је у Паризу једна кафана која је служила као уточниште клошарима. За двадесет сува људи без куће и кућишта имали су право на један део клупе и једно парче конопца. Наиме, дуж читаве кафане, испред клупа, протезало се вж на које су бескућници имали права да наслоне руке и главу. Тако су могли да спавају 6 часова. Да би их пробудио, сопственик кафане би једноставно одрешко конопца на који су се спавачи наслањали.

ЧЕТВОРОНОГИ СТРУЧЈАЦИ

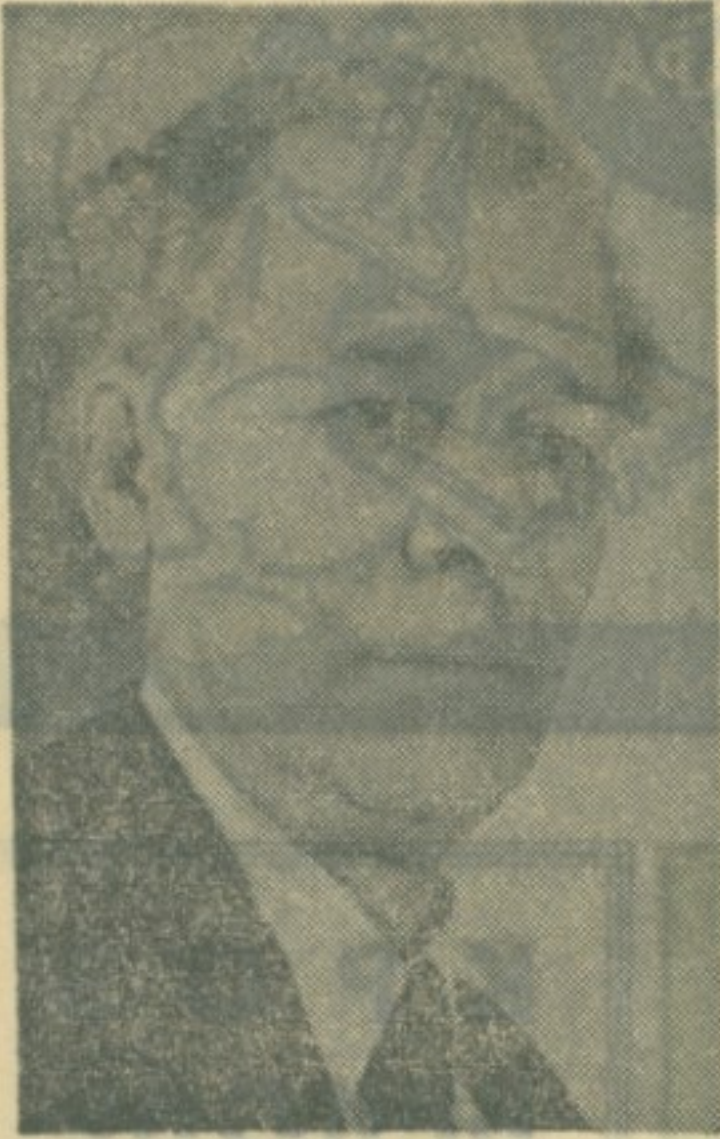
У Индији има у оптицају веома много фалсификованог металног новца. Због тога многе банке имају у „служби“ по неколико мајмуна научених да сваки новчић загризу.

Према томе да ли на новцу остане траг мајмунских зуба, као и према дубини тих трагова, може се утврдити да ли је новчић прави или лажан. Свој посао мајмуни обављају великом брзином.

У ОВОМ БРОЈУ: Јао сарадницима. Фискултура у прошлости. Град будућности лежи у мору. Колумбо је открио Америку за 134 лире месечне плате. Најмлађи диригент.

П Ј Е Р

катура: „Наше муке“, „Куку Тодоре“ и „Против фашизма“, он је један од оснивача „Јежа“ и његов истакнути сарадник. Један од оснивача „Седме силе“ и Усмених новина, суделовао је у свим напредним акцијама до рата, а кад је ратна олвија захватила и нашу земљу он се није двоумио: ступио је на страну оних који су својим животима бранили земљу.

Ниге увек било цвећа на његовом животном путу, али је он кроз цео живот остао ведар. Наш народ воли хумор, а Пјер је био један од оних ретких који се напајао на том непресушном извору за своја велика достигнућа.

У среду, 31. јануара, преминуо је Пјер Крижанић, најистакнутији карикатуриста у нашој историји и један од твораца савремене карикатуре.

Пјер се родио 19. маја 1890. године у Меченчанима код Глине. Прву карикатуру објавио је у заградничком „Копривама“, као студент Уметничке академије, а прву карикатуру у „Политици“ 3. октобра 1923. године, кад се у њој запослио и остао све до свог пензионисања.

Пјерова животна стаза, дуга 72 године, завршила се у соби на чим су зидовима висиле његове најбоље карикатуре. Иако тешко болестан, он је до последњег тренутка, до 10 и по часова, остао ведар.

Пјер је створио дело које га сврстава међу знамените личности наше културе. Поред збирки карикатура:

У својим карикатурама он је шибао све што не ваља, све што је тамно и нељудско, а истицао оно што је људско и високо хумано. То је и учинило да његова дела прећу границе наше земље и да људима целог света укажу на опасности које прете целом човечанству. Нарочито се то осетило у оним његовим творевинама у којима је шибао фашизам.

Данашњи „Политикин забавник“ имао је у Пјеру не само страшног читаоца, него и искреног саветника, јер Пјер није могао да забораи време кад је пре рата био и сарадник-илустратор нашег листа.

ОРИГИНАЛ И МОДЕЛ У ПЛАМЕНУ

Вајар Емануел Фремије читао је све што је могао да нађе о Јованки Орлеанки. Налог париске општине 1872. године да направе споменик ове јунакиње обавезивао га је да проучи њен лик потпуно.

Посетио је зато и родно место Жане д'Арк, Домреми-ла-Писел, где су му показали кућу у којој се она родила. На путу до ње срео је лепу младу сељанку, која је на снажном коњу јахала у поље.

— Ево моје Жане д'Арк! — узвикнуо је он и препречио пут младој јахачици.

— Немојте се уплашити — рекао је. — Ја вас молим да ме саслушате. Пођите са мном у Париз.

— У Париз? Зашто? — зачудила се девојка.

— Хтео бих да ми будете модел — за споменик Јованке Орлеанке.

Требао је вајару много труда да убеди и саму девојку а камоли њену породицу. Најзад, Еме Жиро је пошла са вајаром на неколико дана у Париз, да би му позирала за статуу своје славне земљациње. Кад је споменик био завршен многи су се заинтересовали за модел. И Еме Жиро је поново дошла у Париз као почасни гост свих уметника — уметници су се отимали око ње коме пре да позира.

Кратка слава је брзо прошла: чим је њена лепота изгубила свој младалачки сјај, уметници су је заборавили.

Пролазиле су године. Фремије је остарио и на свој модел потпуно био заборавио. Али једног дана зачула је на његовим вратима седа, бедна старица и замолила га плачући за помоћ. Била је то Еме, која је живела у тешкој бедности и данима већ није била ништа ставила у уста.

Фремије и други уметници прикупили су нешто новца да јој помогну а он се осетио ду боко крив што је она лотле дошла јер ју је он извукао из села.

Прошло је још много година. Фремије је умро пред први светски рат. Нико се више није сећао жене која је била модел за споменик Жане д'Арк.

А њен живот се завршио 1937. године на сличан начин као и јунакиње коју је она представљала. По предању Жана је била спаљена на ломачи.

У старој кући једне париске радничке четврти избио је пожар. Иако су ватрогасци све дали од себе, пламен се није могао победити и кућа је изгорела до темеља. Једна стара, болесна жена, која није могла да напусти своју постелу на мансарди, завршила је живот у пламену. Била је то Еме Жиро.

Јованка Орлеанка завршила је живот на ломачи. Еме Жиро која је позирала за статуу француске јунакиње изгорела је у пожару

Шестог јануара навршило се 550 година откако се родила у Домремију Француска национална јунакиња Жана д'Арк чија се статуа налази на тргу Пирамида у Паризу.

Сутра ћемо се прати — шећером

Све већа производња шећера у свету довела је до његове претеране производње и — сувишка. Да би се шећер искористио и на други начин а не само за исхрану, Институт тропских производа у Лондону ради на њовом детергенту — од шећера.

Главна особина овог детергента је у томе што ће, начињен од шећера бити „укусан“ и за бактерије. Оне ће га „јести“ и на тај начин спречавати загађивање река што је представљало велики проблем градова.

Ripley's - Веровалти ишти!

ОДАНИ БРАТ
ОДО КЕМПЕР
МУЗИЧАР ИЗ МАГДЕБУРГА
(НЕМАЧКА)
НОСИО ЈЕ СВОГ БРАТА БОГАДА
НА ЛЕЗИМА ПУНИХ 48 ГОДИНА!

БАКАЛАР
ИЗДЕЛАН ОД БОРОВИНЕ
ДУГАЧАК 1,5 МЕТАР
ВИСИ КАО АМБЛЕМ ДРЖАВЕ
МАСАЧУСЕТС НАСПРАМ ПРЕД-
СТАВНИЧКОМ ДОМУ
У БОСТОНУ

У
СТЕФОРШИР
У ЕНГЛЕДСКОЈ
СЕРАЦИ
ПУШЕ
НА
ЛМЕ КОЈЕ
ИМАЈУ
7 ПЛАЗА—
У СВАКУ ОД
ЊИХ
СТАВА СЕ
ДРУГА ВРСТА
ДУВАНА

ЈЕДНУ КУКУ У СТ. НИКЕЛОУ (ВЕЛО)
У КОЈОЈ ЈЕ ОЛИВЕР КРОМВЕЛ ПРОВЕО САМО ЈЕДНУ
НОК ТОЛИКО ЈЕ ПОШТОВАЛА ПОРОДИЦА ЊОНЕ
КОЈА ЈЕ ЖИВЕЛА У СУДЕНОМ ЗАМКУ
ДА ЈЕ ВИШЕ ОД 300 ГОДИНА СВАКИ ЊОНС СКИДАО
ШЕШИР КАД БИ ПОРЕД ЊЕ ПРОЛАЗИО

КАБИНА
ГАЛИЈЕ
САГРАЂЕНЕ
ЗА
БЕРАЛИНАНДА V,
КРАЉА
ШПАНИЈЕ
ИМАЛА ЈЕ ОБЛИК
ЊЕГОВЕ
КРУНЕ
(1752)

**НИСУ ГА УМЕКШАЛЕ НИ
СОПСТВЕНЕ СУЗЕ**
РУСКИ ЦАР НИКОЛА I БИО ЈЕ ТОЛИКО
ПОТРЕДЕН КАД ЈЕ ПЕСНИК АЛЕКСАНДАР
ПОЛЕЖАЈЕВ ЧИТАО СВОЈУ НОВУ ПОЕМУ
„САШКА“ ДА ЈЕ ПЛАЧУКИ ПОЛУБИО ПЕСНИКА
У ЧЕЛО
ОДМАХ ЗАТИМ ОБУДИО ЈЕ ПОЛЕЖА-
ЈЕВА НА ДОЖИВОТНО ЗАТОЧЕНИШТВО
ЗБОГ СЛОБОДОУМНИХ ИДЕЈА
У ТОЈ ИСТОЈ ПОЕМИ
(1826)

РАЗОЧАРАЊЕ У ТЕКСАСУ

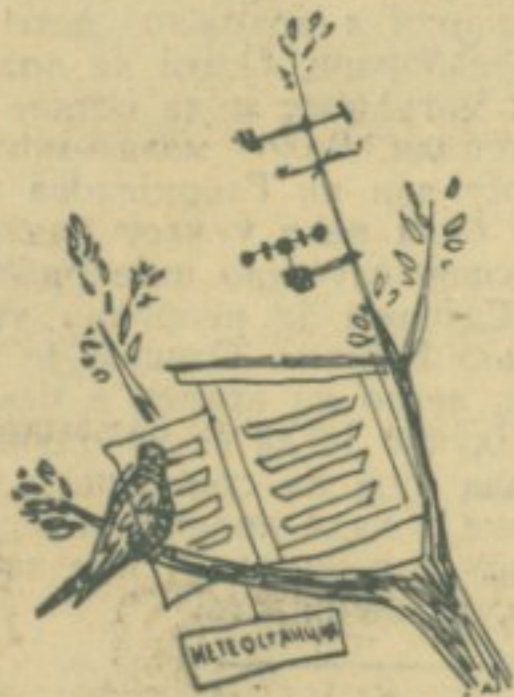
Већина љубитеља каубојских филмова замишља да на такозваном америчком дивљем западу нико не излази из куће бар без једног револвера. Међутим, дивљи запад није оно што нам филмови показују. У то су се недавно уверила три немачка

студента кад су боравила у Тексасу. Наиме, сва тројица су били ухашени јер су у граду Остину изишли у шетњу одевени у каубојска одећа и наоружани тешким револверима. Због бесправног ношења осуђени су на високе новчане казне.

КРИЛАТИ МЕТЕОРОЛОЗИ

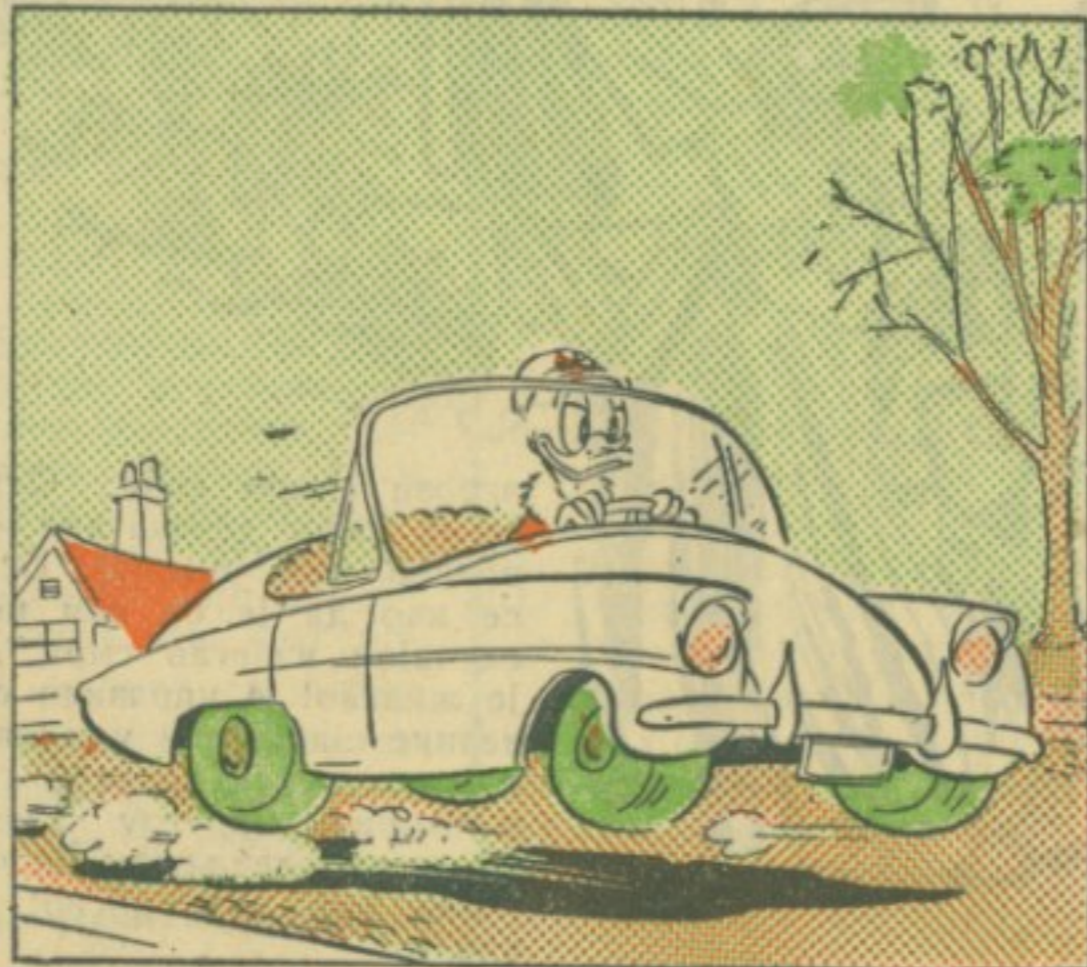
Временске прилике знатно утичу на рок кретања на пут птица-селица. Јесеће сеобе дивљих гуски и ждралова си гурно наговештавају долазак мразева. По тврђењу совјетског орнитолога кукавице долећу у Русију буквално „на

леђима циклона“. Упоредујући повратну маршруту кукавица са метеоролошким картом, стручњаци су утврдили да се правац лета ових птица потпуно поклапа с путовањем циклона који је прохујао непосредно пред њихов повратак.

ПРВИ АТЛАС МАРСА

Први атлас Марса објављен је у Москви. У њему се осим карата сине планете налазе и необјављени коментари о још недовољно испитаним жутим и ишчезлим калотима јужног пола.

РИМЉАНИ СУ ИМАЛИ ГЛАСНОГОВОРНИКЕ

Римљани су имали фрижидере, прецизне астрономске часовнике па чак и гласноговорнике. Доказ је недавно откривен — у римском театру на Сардинији пронађен је један акустични систем саграђен за римски Колосеум потпуно сличан модерном гласноговорнику. Биле су то акустичне вазе од земље, високе 1,70 м а широке читав метар које су стајале на рампи са отвором окренутим ка публици. Та-

ко се појачавао глас глумца. Марко Витрувије, антички хроничар и архитекта из I века, описао је такве „апарате“. Тврдио је да су они постојали у позориштима Сирије и Коринта, али није никада нашао ни какве њихове остатке. У великим градовима ови примитивни гласноговорници били су изливени од бронзе а у малим провинцијским позориштима прављени су од печене земље.

ПИТАЈУ СЕ МНОГИ...

Ако случајно у вестерн филму видите како се коњ спотиче и пада, не мојте се уплашити, јер он је вероватно пао на душек. Зато су се већ побринула америчка друштва за заштиту животиња али се нико неће бринути да ли је јахач при томе сломио врат. Такозвано „Хумано удружење Америке“ има у Холивуду групу од пет људи чија је једина дужност да најбрижљивије пазе да се на филму или телевизији не муче животиње. Године 1959 водила је она надзор над 650 телевизијских и 184 филмске представе у којима су суделовале животиње. Заштита се не односи само на коње, псе, маčke и друге домаће животиње, него и на лавове, слонове, змије, па чак и на гуштере.

Бруталност је дозвољена само ако је привидна, а никако стварна. Једна сцена у

којој су коњи морали да буду ишибани снимана је 18 дана, док се није створила илузија да је „шибање“ право, а стварно се шибало камицима само кроз ваздух.

Самоконтрола у Холивуду садржи у својим статутима и овај став: продуцент се о сценама са животињама мора да посаветује са представником хуманог удружења и позове га да присуствује снимању најтеже сцене.

— Како да postanем пас? — питају се небројни глумци у Холивуду јер су приликом снимања сцена са животињама утврдили колико се о њима води рачуна: између снимања умећу се чак паузе да се животиње не би сувише напрезале.

— Гледајте већ једном да оснујете „Хумано удружење за људе“... — кажу они зато.

КРИВАЦ ЈЕ БИЛА СВИЊА

Кривац велике епидемије азијског грипа који је пустио светом 1957. године била је, према мишљењу вирусолога калифорнијског универзитета др А. Ф. Расмусена, једна свиња. Она је најпре заразила свиње у својој околини а преко њих и цео свет. О-

чакву заразу могу да пренесу и патке или кокошке. На крају анкете, која је обухватила чак и Формозу, др Расмусен је закључио да вирус азијског грипа није настао као производ тајанствене промене вируса.

ЈЕДНАКЕ ШАНСЕ

После чекања од једног сата Рејмон угледа у довици Маргериту Де-нис како корача стазом кроз парк. Ишла је несигурним кораком као да је сувише попила па се руком ослањала на дршку кишобрана. Гледала је испитивачки око себе са вратом увученим у рамена од страха и хладноће.

Зауставила се код корпе за отпатке испод великог платана и плашљиво почела да се обазире. За један тренутак њено лице је било окренуто према Рејмону али га она није видела. Оцртавао се на њему страх од живота али и храброст.

Рејмон је гледао слику у но винама: смешила се неизвештачено и у недоумици као човек који још не верује својој срећи иако се већ о томе пише. Маргерита је на путрији добила десет милиона франка. Један дан је само била срећна а онда је добила писмо од Жака и његовог пријатеља Рејмона: „Ваш син је у нашим рукама. Ако нам да-те добијени новац, вратиће вам се жив, а ако вам падне на памет да обавестите полицију, дете ће умрети“. Означен је дан и час кад има то да учини као и место где новац да остави: у корпу за отпатке испод овог великог платана. Био је то у минут тачно овај час.

Сада се више није смешила. Очи су јој биле као у рањене срце која не може ни да умре ни да побегне. Изгледало је да с муком задржава плач. Рејмон се помаче иза свога грма који зашумшта а удовица Денис се страшно уплаши, извади пакетић и

Удовици која је на путрији добила десет милиона франка већ идућег дана отели су сина. Отмичари су тражили као откуп свих десет милиона, а кад су новац добили уплашили су се да их дечак не ода. Шта да раде?

дуж и попреко прокрстарио подземљем Париза уверио се да га нико не прати. У близини Булоњске шуме изиђе из метроа и пође пешнице. Прошао је кроз уређени део шуме у коме је и ноћу и по киши било живо и зашао у тишу дивљину. Пусте стазе обрасле бршљаном и дивљим хмељом доведле су га до места где га је очекивао Жак са дечаком. Седели су испод једне букве чије им је грање пружало заштиту од кише. У Жаковој руци светледе је цевна лампа и обасјавала дебело стабло букве, полеглу траву и малог Дениса који је непомичан чуцао испод велике кишне кабанице и заплашено ћутао као птиче кад га отму из гнезда.

— Можеш га пустити — рече Рејмон без даха — имам новац.

Велика кишна кабаница се помаче и мали Денис промоли главу — погледа црним уплашеним очима страног човека.

— Мама — заплака и опет занеме. Већ сатима је плакао за мајком и као да је најзад схватио да је она у овој страшној кишној ноћи недостижна.

— Где је новац? — упита Жак.

Заједнички отворише пакет и почеше да пребројавају нове новчанице. Цео добитак је био ту, недирнут.

— Бежимо — наваливао је Рејмон — мали ће већ сам пронаћи кућу.

— Новац један! — одбруси Жак. — Јеси ли икад чуо да отмичар пусти дете кад већ новац има у џепу! Дете би било у стању да нас опште или нађе поново ово место, па да пуште псе за нама.

— Па? — упаде Рејмон изненађен.

— Морамо га убити!

Неколико секунди владала је тишина. Мали Денис под својим тешким покривачем поново заплака. Али то није личило на плач некога у самртном страху, него на цвиљење сасвим малог детета које је сувише дуго било гладно и хтело да спава а нема кревета. Дете покуша да устане али запе за кабаницу и паде, као птица која је сломила крила или још не уме да лети.

— Ми смо обећали да се шврћи неће ништа десити опирао се Рејмон, иначе се не бих упуштао у ово. Ја сматрам себе рђавим човеком али овој шачици јада не могу ништа да учиним.

— Он или нас двојица — зачу се Жаков глас — трећа могућност не постоји. Упери му револвер у главу!

Рејмон, збуњен, прихвати револвер. Није могао да мисли али је знао да он то не може учинити. Красти — може да се научи, али за убијање мора човек да се роди. Ставио је оружје детету на слепоочницу, али не да окине него да спречи Жака да то учини. Дечак се укочи и отвори уста. Под мокром кабанцом осетио је Рејмон де-тиње раме и његову топлоту. Заушављена даха дете је хтело да крикне. У том моменту оно није више било дете које ништа не слуги не го створење свесно да му је живот угрожен, које наједном иако без икаквог искуства схвата шта је смрт.

— Пуцај! — заурла Жак. Рејмон прст повуче о-роз. Био је то рефлекс по-душности изазван страхом и беспомоћношћу. Када је по-сле десетину секунде био у стању да мисли, Рејмон се

згроби самом себи. Окинуо је на малог дечака али — револвер није опалио. Осетио се као да је он сам неким случајем избегао смрт. Дете је живело! И управило своје велике сјајне очи у њега. Ка пуљача му је спава с главе и отворила округлу главицу са косом слепањеном на челу. Мали још није дисао: че-као је.

— Шта је? — продра се Жак и приђе. — Морам ли ја то да учиним?

Као да се сва грубост и поквареност света устремила на недужно дете, Рејмон наједном у својој отвореној души осети дужност да га заштити. Насумце окрете оружје и окиде. Овог пута револвер је опалио. Жак се рукама управљеним већ да отму револвер ухвати за груди и паде. Цевна лампа осветли његово мртво лице а мали Денис почне на глас да јеца са изразом дубоког дечјег бола.

— Престани! — рече Рејмон очајно и обриса му р-уком мокри образ. Морао је да се наслони на дрво. Ника да није стајао пред дететом које плаче и није ни слутио

каква невиност избија из тога бола. Тек ове сузе, ово мало болно људско лице, научили су га како је нежно и љупко и колико крхко дете. А он умало није угасио тај мали топли живот. Ухвативши дете за браду подиже му главу и прошапута:

— Такав човечуљак, мали, уплакани човечуљак...

Давило га је у грлу. Ништа није помогло што је сам себи говорио: „Нисам хтео да га убијем“. Да је револвер опалио то би се ипак десило. Хладна јеца га је прожимала и од саме помисли али схвати да у њему ипак није изумрло свако људско осећање. Рејмон се неспретно саже и упита:

— Како се зовеш?

— Габријел — пројецна ма-ли.

— Не мораш да се више плашиш мене.

Мали Денис бучно обриса нос и сузе саме пресушише. Узевши дечака за руку Рејмон пође из шуме. При сваком кораку је осећао како се дечак смирује и како му се враћа поверење. Стигли су у град и ушли у метро.

После дугог ћутања Рејмон му рече:

— Зовем се Рејмон Виларе и станујем у улици Реомир 23. Ако те мајка упита где си био кажи јој моје име. Хоћеш ли га запамтити?

Дете климну главом и по-слушно понови: „Рејмон Ви-ларе, улица Реомир 23“. На станици у чијој је близини станувала удовица Маргерита Денис дечак сиђе а Рејмон му гурну у џеп пакетић са банкнотама.

После свега имао је осећање да је учинио све што је могао. Виде како дете улази у кућу. Он му је поверио своје име. Петогодишњи дечак био је довољно човек да га запамти а довољно дете да га заборави. Осети да постоји могућност и да остане на слободи. Врло мала могућност али ни Габријелова није била већа у часу кад револвер случајно није опалио.

Сазнање је необично умирило Рејмона. Отишао је кући, легао на кревет и чекао. Одлучио је да се не одупире када чује на степену кораче и када полицајци уђу у собу с речима: „У име зако-на, ухапшени сте!“

ГРАД БУДУЋНОСТИ лежи у мору

Главни града Јапана, Токио, има највећи годишњи прираштај становника на свету. За Токио се с правом може казати да је „загушен“ и да у њему већ

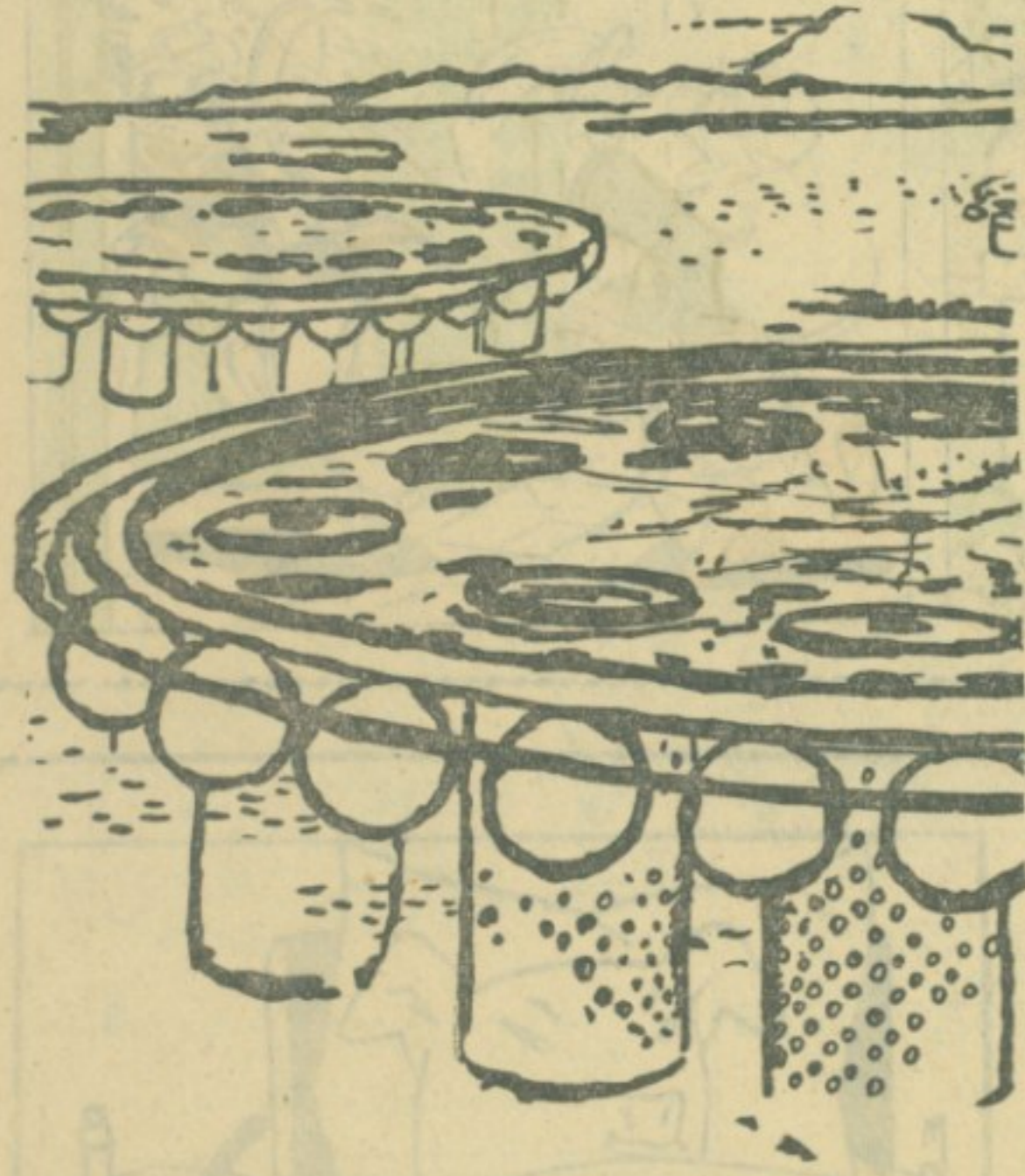
имати 15 милиона становника. Стручњаци сматрају да ће се са сличним проблемом пренасељености суочити у блиској или даљој

благодери ни стамбене куле не одговарају њиховој грађевинској машти. Изгледа да су они у праву. Да наведемо само један пример. Фантастичан пројекат америчког архитекте Френка Лојда Рајта о километрима високој згради од 528 спратова у којој би могло да станује 130.000 људи, само је кап воде у мору — бар што се Токија тиче. Јер, његов годишњи прираштај износи готово двоструко више.

Зато архитекте сматрају да се питање пренасељености може решити само на два начина: изнад постојећих градова подићи цинковске платформе и на њима градити нова насеља тако да би се добили градови на два спрата или — преселити се у море.

Један од најистакнутијих поборника подизања градова у мору је тридесетогодишњи архитекат Кијанори Кикутаке. Његов пројекат приказује нам један град у мору: скуп супер-платформи што почињају на ваљкастим носачима који се спуштају у морску дубину и који у ствари представљају стамбене зграде. Огромна платформа која штрчи ван воде служила би свим становницима као „башта на крову“, аеродром и центар за разоноду.

Ваљкасти носачи — у ствари стамбени блокови — били би у средини шупљини и отворени на горе, према сунчевој светлости. Ста нови у овим подводним „облакодерима“ били би окренути напоље, према мору а њихове унутрашње стране према цилиндричном шахту у који продире светлост. У сваком ваљку живело би око 3.000 становника.

Овако би изгледао град у мору јапанског архитекте Кијанори Кикутаке: колонија цинковских бетонских платформи на којима, према морском дну, висе ваљкасте стамбене зграде чије су средине отворене према сунцу.

сада постоји катастрофална пренасељеност и несташица стамбеног простора. Према последњој статистици, годишњи прираштај у главном граду Јапана износи 300.000 нових становника, што значи да се сваке године Токио повећа за још један велики град. Ако се ово повећање настави истим темпом Токио ће од 9 милиона, колико сад има, 1975. године

будућности сви велики градови у свету и да би због тога већ сада требало тражити начин на који би се он ефикасно решио.

Млади јапански револуционари у архитектури сматрају да се питање пренасељености Токија, а касније и осталих градова, не може решити бескрајним подизањем такозваних сателитских предграђа и насеља. Чак ни цинковски о-

ПО БАБИНИМ САВЕТИМА

Дуго је међу орнитолозима било раширено мишљење да птице своје познавања ваздушних путева наслеђују од својих предака. Ово њихово мишљење изгледало је да потврђују неки парадоксални правци које птице бирају при сељењу. Зашто, на пример водене птице лете преко без

Енглеске мало су се колебали и кренули су на пут тек средином новембра. У пролеће се једна трећина „Енглеза“ вратила на Карелијску превлаку; неке птице задржале су се уз пут и настаниле се у Естонији а неке су, вероватно, настрадале. Али, ни једна од маркираних дивљих пловки није се појавила у Енглеској. „Инстинкт“ је био уништен током свега једног поколења: птице су почеле да живе по законима нове домовине.

Зашто онда дивље пловке лете и сада преко Сахаре? По савету својих прабаба? Или можда због тога што у близини нема речних тјкова који би намамнили птице да измене своју маршруту? На ова питања стручњаци тек треба да одговоре.

БРЗИНОМ ПРОЛЕЋА

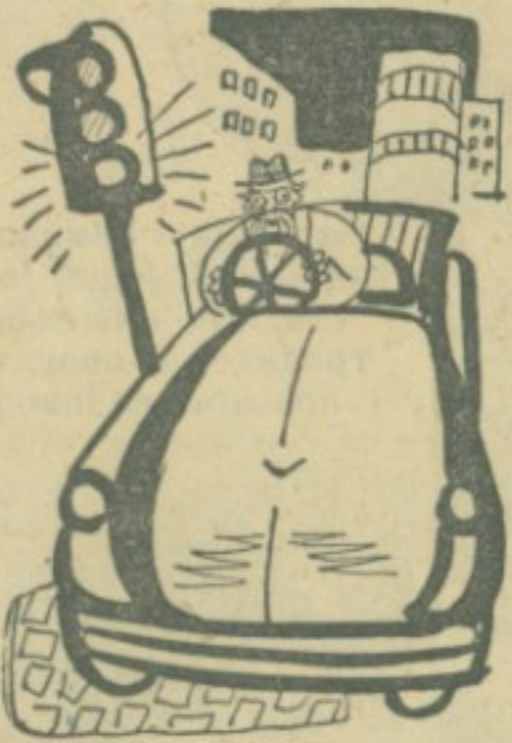
Научници су израчунали да је брзина кретања птица-селица равна брзини наступања пролећа мада пернати гости могу да путују неупоредиво брже. Тако, на пример, птица гачац, може да лети бр

зином од 50 километара на час. Међутим, „кочећи“ своју брзину гачац приликом пролећне сеобе прелеће свега 50 километара за дан. Том брзином наступа и пролеће.

ПЕНЗИОНЕРИ СУ МЕЂУ НАЈОБАЗРИВИЈИМА

Једна америчка осигуравајућа компанија у држави Илиноис, у којој се налази и диновски град Чикаго, уложила је доста

напора и времена да би разврстала разне професије у групе и утврдила проценте за осигурање моторних возила и возача. Пуне три године је проучавала три милиона возача који су подељени у 64 гру

пе осигураника према позивима које обављају.

Показало се да су најпажљивији возачи ситни пословни људи. После долазе пензионери, за њима фармери, предрадници и пословне у индустријским предузећима. На последњем месту су студенти, возачи животних намирница, беспослени и војници.

На лествици од 64 група, домаћице су негде на средини — заузимају 28. место. Лекари су тек на 39. месту а агенти осигуравајућих завода чак на 53.

Стручњаци ове компаније сматрају сасвим разумљивим што су пензионери међу најобазривијим и најсигурнијим возачима — они нису окупирани свакодневним бригама нити растрзани пословима. Сасвим је обрнут случај са беспосленима који су „лоши“ возачи баш због поторних возила и возача. Пуне три године је проучавала три милиона возача који су подељени у 64 гру

НАЈВЕЋИ »ТРЕЗОР ВИЦЕВА«

У Мадрид су се сјатили многи људи из целог света и повели праву битку око богате ризнице с вицевама и анегдотама која је изложена продаји.

Збирка има око милион и по вицева и анегдота и око 200.000 старих карикатура, а заоставштина је мадридског лекара хирурга Илоноза који их је пет деценија сакупљао по читавом свету, откупљивао читаве мале збирке плаћајући колико ко тражи.

Ову богату ризницу у коју је могао да „продре“ само истински виц, сочан, духовит, прављен са осећањем мере, „нерастегнут“ и „неразводњаван“, доктор Илоноз је завештао болници у којој је радио као хирург с тим да се од новца добијеног после продаје оснује једно специјално одељење где би се бесплатно лечили сви хумористи који то желе.

Од докторове смрти је прошло три године и тек сада је образована комисија којој је стављено у задатак да процени вредност ове ризнице.

Главну тешкоћу представља то што огроман број вицева треба прво превести са разних језика али потпуно у духу — да виц не изгуби ништа од своје вредности. Јер,

Мадридски хирург Илоноз оставио је за собом збирку од милион и по вицева, анегдота и 200.000 карикатура

када је др Илоноз куповао збирке широм света, трошећи приличне суме и на саме огласе које је давао по свим великим светским листовима позивајући власнике збирки вицева и анегдота да ступе с њим у везу, он је то чинио као одличан познавалац шест језика. Откупљене вицеве као и оне које је он сам исцао из свих могућних шалвих листова на које је деценијама био претплаћен, доктор Илоноз је остављао непреведене.

Две простране собе у његовој вили у предграђу Мадрида крцате су досијеа и дебелих томова за које се заинтересовало мноштво новинара и књижевника из свих крајева света.

И наш познати глумац, позоришни писац и хуморист Брана Цветковић, измеђао је 1930. године са пасивираним скупљачем вицева више писама. Он је у неким немачким хумористичким листовима које су му слали пријатељи у Београд, прочитао докторов оглас па му се одазвао. Брзо је добио и одговор и тако су током те године измењали по десетак писама.

Брана му је послао у знак пријатељства свој комплет хумористичког листа „Виц“ који је неколико година пре балканског рата излазио као додатак „Вечерњих новости“.

Тако ће онај ко буде купио ову необичну збирку вицева наћи у њој и један наш стари шаливи лист штампан ћирилицом.

За сада има много интересана, нарочито Американца, Енглеза, Француза, Немца, као и самих Шпанаца.

На лепим хростовим полицама извешане су штампане примедбе самог страшног скупљача:

„И најновији виц стар је најмање педесет година...“

Ту је и нека врста приручника, књига коју је написао сам др Илоноз о вицевама и анегдотама, као историјат

њиховог постанка и развоја. У ствари то је занимљива студија богата вредно занимљивим и необјављеним подацима.

Али сем приручника постоји још једна књига, исто тако занимљива — статистика о томе какви су све вицеви „прикалењени“ познатим светским писцима и какве су све анегдоте приписиване државницима и политичарима иако ни једни ни други, као ни књижевници, никакве стварне везе нису имали с тим.

Између осталих помиње се и Бернард Шо. За њега др Илоноз каже да му је приписано око двадесет хиљада вицева и преко две хиљаде анегдота. Због тога је писао лично славном књижевнику и послао му тај податак. Шо му је овако одговорио:

„Убројте у моје само најдуховитије вицеве и анегдоте. Остале не признајем!“

По мишљењу др Илоноза најдуховитији су Јевреји, особито француски. Иначе Енглезима и Немцима не признаје смисао за хумор. Духовити су само вицеви на рачун тврдичлука Шкотланђана, па и за њих верује да су творевина „британских Јевреја“.

WALT DISNEY БЛИЗНАЦИЊЕ

ЧИКАГО 1964: АУТОБУС БЕЗ ШОФЕРА

Никога нема за воланом а ако се појави нека препрека аутобус се зауставља сам. Он успорава на кривинама и убрзава на правом путу. Зауставља се на свим станицама и стоји док путници не сићу или се попу. Тајна у ствари и није баш тајна: један електрични кабл испод плочника по средини улице ствара електрично поље које преноси „инструкције“ аутоматском пилоту возила. Осим то

га постоји и радар који рукује кочицама.

Приказивање функционисања оваквог превоза је извршило једно предузеће у Норт бруку у Илиноису. Транспорт на служба Чикага је одлучила да од 1964. године уведе аутоматске аутобусе за саобраћај у предграђу града. Инсталација је јевтинија од железнице или мотора а један аутобус стаје 25.000 нових франка.

ИСЕЉЕНИЦИ

Кафа и какао су два права исељеника која су напустила своје постојбине и на другом крају света нашла нову домовину. Кафа је кренула са висоравни Источне Африке и циљ њеног дугог путовања били су источни предели Јужне Америке. Какао је кренуо на пут са пространих мексичких поља да би на Сундским острвима нашао погодније поднебље. Кафа је стекла нову идеалну домовину у Бразилу.

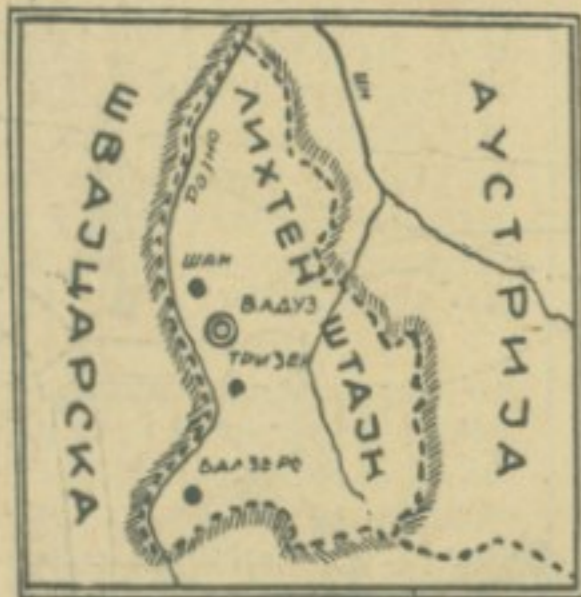

МАЉИ »БРАТ«

Први совјетски малолитражни путнички аутомобил „Запорожец“ добио је супарника. Нов модел истог имена по многим својствима отићи ће далеко испред свог претходника. Експериментални модел елегантне аеродинамичне линије са четвортак-

ним мотором од 26 коња и брзином од хиљаду километара на сат и тежак само 750 килограма, испитује се сада на друмовима, како би се уклонили сви недостаци пре него што се почне са серијском производњом.

ДРЖАВА КОЈУ ЈЕ ТЕШКО НАЋИ НА КАРТИ

«Пријатељу мира, заштитнику сиротих, покровитељу уметности Јохану Добром». Заинтересовали смо се, ко је био тај „пријатељ мира“ и чиме је заслужио такав епитаф. — О, Јован Добри је био велики човек! — рекао нам је

чувар. — Он је дао устав и укинуо војску.

Сазнали смо да је до 1862. године Лихтенштајн имао „армију“ од 60 људи. Јован Добри је о њој трезвено размислио и утврдио да таква „силна“ војска одузимала држави новац који се може корисније употребити. И, распустио је војску. Сада Лихтенштајн има само полицију — од осам људи. Они су толико популарни да у многим радњама поред слике владара Лихтенштајна и његове супруге, виде и портрети осморице полицајаца у народним униформама. Груди су им пуне ордења и медаља, а на главама високе војничке капе са крзненим ивицама.

Дуги редови — филателиста

Аутострада продужава долином Рајне. У њој је клима тако блага да свуда околно видимо винограде, разне воћ

Земља која живи од туриста и филателиста. Све становништво Лихтенштајна могло би лако да се смести на »северу« и »југу« стадиона ЈНА у Београду

ке и поља пшенице и кукуруза. У планинама које су готово потпуно покривене чеги нарима зиме су врло снежне а ветрови хладни. Тамо живе само професионални дрвосече, пастири и радници у каменолому мермера и доломита.

Тек што смо изишли из Шана, поред пута угледамо натпис »Вадуц«. То је главни град Лихтенштајна, јединствене на европска престоница која нема железничке станице. Нема ни трамваја. Мештанима они нису потребни, јер, само што смо ушли у град — стигли смо до његовог краја.

Зауоставили смо се пред малим знаком који забрањује даљу возњу. Рекли су нам да је на врху Гилсберга замак у коме живи кнез Лихтенштајн и да посете нису допуштене. У замку, који је стар око 800 година, постоји библиотека ретких и скупоцених књига и галерија слика међу којима су радови Гоје, Рембранта, Леонарда да Винчија, Дирера и других чувених сликара.

Пред зградом поште угледамо ред људи. Чекали су да купе — поштанске марке. Били су то филателисти из неколико европских земаља. Марке доносе Лихтенштајну четвртину државних прихода. Свакако ни једна друга земља не издаје толико марака као ова мала кнежевина. Издају их поводом сваког празника, неког догађаја па и без икаквог повода. Пошто је свака серија марака у промету само неколико дана или недеља, она брзо постаје реткост.

Филателисти чекају пред поштом да купе сваку нову серију да би их касније препродавали по свим земљама света.

Затвор је у згради парламента!

Готово све зграде у Вадуцу су приземне, да би, ваљда по сетноца подсећаде на минијатурну »величину« кнежевине. За једну двоспратницу смо поверовали да је свакако нека државна установа. И нисмо се преварили: у њој су смештене све државне установе Лихтенштајна. Ту заседава парламент и влада, ту је и суд, државна банка, благајна, па чак и — затвор. Уосталом, за установе у Лихтенштајну нису потребне велике зграде, јер, цео парламент има свега 15 посланика.

У штурим приручницима прочитали смо да се »већина становника бави пољопривредом«. Пролазећи путевима сетили смо се сада те реченице јер су око нас пасле стотине крава, зеленили се виногради и чули удари секире у шуми. Међутим, Лихтенштајн има и неколико мањих предузећа дрвне, пиварске и текстилне индустрије.

Најзад, његов понос представља фабрика вештачких зуба. Сваке године из ње одлази у европске земље 60 милиона зуба. Можда ваш дед носи баш неки од тих зуба израђених у земљи чији грађани не служе војску, у којој слике полицајаца висе поред портрета владара, где су све државне установе у једној згради!

Река Ишим из које ће снажне црпке испумпавати воду у два канала — његову браћу

Евгенија Ремизова, инжењер, један је од стотине инжењера градитеља овог цивилизованог водовода

Постављање цеву за Ишимски водовод

Насеље градитеља Ишимског канала

ДВА БРАТА РЕКЕ ИШИМ

Казахстан, једна од азијских република Совјетског Савеза, богата је рекама и водама. Дужина водених токова је толико велика да би се њима четири пута могао обмотати полутар. Осим тога још око седам хиљада језера и вештачких базена захватају површину од седам и по милиона хектара. А недавно је откривено подzemно море чије су залихе равне водама Аралског језера. Па ипак све је то мало према огромном пространству и у овој републици још има великих подручја која су »гладна« воде.

У крајевима где су недавно ледине претворене у плодне оранице има на хиљаде језера, али мало је текућих вода. Међу рекама је познат Ишим који је с пролећа богат водом — излије се из корита, напуни читава језера, напоји земљу али већ после десет дана се врати у корито а земља остане сува.

Пала је одлука да се Ишим »пресели«. Радови су у току и први »брат« Ишима већ расте, а за две године ће већ бити изграђен. Други »брат«, Булајевски водовод, када буде готов напајаће водом четири милиона хектара ораница.

Први, Ишимски »водовод« ће бити дуг преко 1.000 километара, а у току двадесет четири часа пропуштаће 80 хиљада кубика воде. Из ове водене магистрале канали ће одводити воду у њиве.

Булајевски водовод ће бити дуг 1.300 километара и градиће се, као и његов млађи брат уз помоћ омладинских радних бригада.

ФАНТАСТИЧНА МЕРЕЊА ВРЕМЕНА

У лабораторији времена и часова, у Свесавезном научно-истраживачком институту за метеорологију »Манделсјејев«, наш досадашњи минут више не представља временску јединицу. Од недавна се у овом институту проучавају и израчунавају астрономска кретања и њихове огромне брзине. Међутим, и ова израчунавања нису увек тачна, мада се дозвољавају грешке чак и до 20 милисекунда, а колика је та јединица времена, најбоље се види по томе што на њу наша чула уопште нису у стању да реагују. Значајна је једино за научне лабораторије. За овакво мерење времена већ је постојао апарат а недавно је начињен други којим се израчунавају и четвртине микросекунде.

У привреди и у научно-истраживачким институтима постоје већ хиљаде апарата и механизма који контролишу трајање дана, равномерност рада мотора, тачност часовника и хронометра, реакције и полетање ракета.

У ХОЛИВУДУ пре 40 година

Почетак Холивуда представљали су једна камера и три глумца. Првих година глумци су радили само за храну

це, а свака глумица имала је свога љубимца.

Зато је у Холиивуду нагрнуо свет са свих страна: лепотице, новинари, људи сумњивог порекла, уцењивачи и ко све не. Сви су они тражили срећу у модерном Вавилону а сваки студио је зато морао да има своју полицију.

Иако је у то време било доста злата, за једног човека није га било никад довољно: Ерик фон Штрохајм који је после сјајне глумачке каријере у Француској постао један од најсмелијих продуцента Холивуда трошио га је немилосрдно. Његови сарадници су бели

снели кад су плаћали рачуне, јер је он и за своје статисте наручивао сандуке шампањца и киногораме скупоценог камијара.

Као последица и регулатор многобројних скандала и раскошног живота, у граду се оснивају женски клубови, лиге за морал и верска удружења. Па настаје и цензура. Све се стигало после смрти Рудолфа Валентина која је изазвала низ самоубиства. Најлепши глумца и ненадмашног заводника на филму, отпратило је до гроба више од 200.000 људи.

С лева на десно: Кларенс Брови, режисер и најславнији пар: Вилма Банки и Рудолф Валентино

Мери, доцније Мери Пикфорд која је постала јако богата и добила зато надимак »мала вереница америчке банке«.

Велики глумци немогу филма с правом су цењени јер они нису имали дублере — сваки је морао да изводи све вратоломије сам: и да пада с коња, да скаче у смокнугу или у вечерњој хаљини са спратова или у воду. Прави и први Тарзан, који је још жив, био је вашарски херкулес и морао је на филму лично да убија лавове.

У то доба у Холиивуду је било разних »бесова« — аутомобила, скупоцених крзна, дрога. Тако је на пример Марион Девис живела у дворцу са 90 соба, препуном уметничких дела, а плафон једног салона био је позлаћен.

Глорија Свансон се купала у позлаћеној кади, док је спаваћа соба Рудолфа Валентина била сва у прном. Пси су храњени паштетом од дигери-

Пола Негри, вамп-жена 1920. године

Прва филмска камера у Холиивуду се појавила 1907. године, а већ после две године заједно с филмским радницима превозила се у Калифорнију где постоји прирeдан декор потребан за снимање — море, планине, пејзажи.

Мак Сенет, познат као краљ торти с кремом и пионир немог филма, 1912 године оснивао је своју компанију у Холиивуду. Цео његов инвентар су представљали једна камера и три глумца. Уместо награде глумци су добијали храну а сматрани су као глумци нижег ранга од позоришних. Онда још није било сценарија и све што је снимано било је чиста импровизација и редитеља и глумца.

Прва филмска звезда компаније Сенет била је Мабел Норман, лепушката девојка која није презала ни од чега: скакала је обучена у воду, а из базена излазила ведра и на смејана.

Публика се одушевљива већ првим филмовима, а Сенет је

пуни цевове и своје тачке допуњавао читавим батаљоном купачица. Тако су почеле каријере: Глорија Свансон и Карол Ломбард, а готово истовремено и Чарли Чаплин и Харолд Лојд.

Сенет умире, нимало славан у дубокој старости, а Мабел, прва филмска глумица, потпуно заборављена. Њене ствари и златни зуби продати су на аукцији.

Холиивуд стиче богатство тек у првом светском рату. Чарло Чаплин подиже 1917. године у Холиивуду студио који и данас постоји са истим декорима. После снимања филма »Потера за златом« Чаплин се жени Лолитом, девојком од 17 година, с којом је имао два сина. Кад су се развели Лолита је судском пресудом добила милион долара, и тако постала јунак »потере за златом«.

У оно време продуценти нису правили својим глумцима рекламу, јер их је сама публика проглашавала звездама. Тада је постала славна мала

САРАДНИЧКЕ МУЖЕ

ку са хронологијом догађаја у његовим књижевним делима и са збирком појединих личности. За то може да послужи као пример његов роман „Вечити младожења“, писан у наставцима.

Бура Јакшић је био пожељан сарадник у свим књижевним часописима. Нарочито су радо примале његове песме а од његових приповедака страховали су сви уредници, јер их је писао „на парче“. Започне лепо, али после два три наставка уредници су морали да га гоне да настави. Нудили су му чак врло лепе хонораре само да им да целу довршену приповетку. „Његово писање приповедака на парче било ми је већ дојадило, имао сам сувише непријатно искуство“ — каже уредник једног нашег књижевног часописа.

Писање прозе „на парче“ ушло је у обичај и навичку наших старијих писаца. Због тога није било често ни јединствене концепције у њима. Писало се према потреби, и често, из невоље, само због хонорара.

Милорад Шапчанин, у своје време радо читан а материјално прилично осигуран — с висине је гледао на сарадњу у појединим часописима. Био је „велики господин“ и хтео је да буде тражен. Пре него што би пристао на сарадњу, уреднику би прво прочитао праву буквицу како треба да уређује лист. Постављао је прилично тешке услове: „није хтео да се било с ким нађе у истом листу“. Био је уображен и нарочито се противио улажењу младих у књижевне часописе где је он сарађивао. Просто је пуцао од је да кад се о некој књижевној ствари више говорило него о његовој“.

Најскромнији сарадник био је Стојан Новаковић. Длуштао је да се „уредник према његовом прилогу опходи као што најбоље уме“. А врло тешки сарадници били су најмлађи. „Имао су богорадили да им буде нешто објављено, обично су врскикали за сваку залету и тачку и нападали уредника што их је упропастило“.

КО ЈЕ УБИО НАПОЛЕОНА?

Вртоглава каријера Наполеона Бонапарте одувек је привлачила пажњу историчара и књижевника. Разумљиво је да они нису ђутке прелазили ни преко ње говог краја. А ево шта је ту занимљиво: и поред тога што је умро у присуству лекара његова смрт, заправо прави њен узрок, остала је до данас нејасна. Довољно је рећи да се за непосредан узрок Наполеонове смрти наводе разне, понекад сасвим супротне, болести. Помињу се и рак и чир у желуцу, епилепсија и артритис и још многе друге које међу собом немају никаквих сличности.

Ова противуречна мишљења заинтересовала су недавно шведског лекара Стена Форскувуда. Успео је да у Паризу набави неколико власи које се које је, за успомену, одрекао један од Наполеонових субораца чим је прогнан император преминуо. Те власи доктор Форскувуд је послао хемијској лабораторији Шкотског универзитета у Глазгову с молбом да се изврши комплетна анализа. У пропратном писму није навео ни о чијој се коси ради ни време кад је њихов сопственик умро.

Анализа је била извршена онолико тачно колико то да-

које су власи узете даване до вољно велике дозе арсеника“.

Проучавајући промене у здравственом стању чувеног сужња, доктор Форскувуд је дошао до закључка да су Наполеона тровали током 6 година, заправо од 23. новембра 1815, па до дана смрти 5. маја 1825. године.

Ко је то чинио? Због чега? И зашто је смрт ипак наступила прилично изненадно?

Шведски Шерлок Холмс покушао је да одгонетне и ове тајне. Искључујући поступно лица која никако нису могла бити крива за тровање, он је ставио под сумњу четири особе блиске императору које су с њим делиле изгнанство. При подробнијем рашчлававању он је доказао невиност троје од њих. Остао је четврти — бивши генерал императоровог штаба. Против њега је постојала још једна отежавајућа околност: кратко време пре смрти Наполеон је у свој тестамент унео допуну којом је знатно повећао део наследства одређен његовом „верном слози“.

Желећи да што пре добије богатство одређено тестаментом, да напусти пусто острво и почне нов живот, „одани пријатељ“ је, сматра Форскувуд, одлучио да убрза ток догађаја и да уместо арсеника, који лагано дејствује а чије присуство може лако да се утврди, даје Наполеону отров брзог дејства: напиток од млека и горког бадема. Као што је познато горки бадем садржи знатне количине најјачег отрова — цијанкалија — чија је „предност“ била још и у томе што је у то време тровање њиме било веома тешко установити.

Резултат својих истраживања доктор Форскувуд изнео је у књизи „Ко је убио Наполеона?“ која је недавно објављена у Стокхолму.

Да ли су аутори закључили тачни?

На ово питање тешко је одговорити. Наводи аутора изгледају прилично убедљиви али се, и о њима може расправљати. Наполеон је заиста увече уочи смрти добио напиток од горког бадема. Али, где је доказ да је то била смртоносна доза?

Уредник једног нашег старог часописа од го- тово пре сто година, врло незадовољан рукописима својих сарадника, одлучио је да им на духовит а и заједљив начин да неколико „упутстава“ како треба да се пише за лист „да би се при томе увесељавали и уредник и они који из рукописа слажу у оловне врсте“.

— Пишите на грубој хартији — саветује он — тако да перо прелази као преко Грбаче планине, и где год може да задре века дубоко задре И нека мастило из њега прсне. Крмача — украс је рукописа, нарочито ако прекрије у ширини пеџом оно што је писано. Уредник неизмерно воли да се упушта у тајне ваших мисли које су покривене лепим црним мастилом. Ви не знате како велики ужитак за њега то представља. Тајна је не само шта ви мислите, већ је и тајна читав ваш рукопис. Кад препишете вашу ствар, ништа у којој немојте исправљати, та уредник је за то, он је судбином одређен да од вас ствара песнике — а вама припада награда. Рукопис не треба да буде уређен и предгледан.

Најбоље је да увек своју ствар испишете на неком бакалском фишеку; ако је у њега био увијен сир — како диван мириш, и уредник ће тада посебно обратити пажњу на ваш саглас... Будите убеђени да ћемо вашу ствар штампати, а и слагач ће бити неизмерно задовољан што може да проучава ваше дивне хијероглифе и да открива тајне дубине вашег писма...“

Врло јетка порука једног о- горченог уредника. А да видимо какви су били сарадници појединих часописа, најис такнутији наши књижевници. Ево Стјепана Митрова Љу-

Наши стари писци писали су на парче и често су од једног до другог наставка заборављали шта се догађало с њиховим јунацима и где треба да наставе причу

увек би обрадовао уредника. И сам новинар и уредник, знао је какве невоље доноси нечитак и неуредан рукопис. Кад је писао у наставцима, као на пример — „Писма о Црногорцима“ — у пропратном писму укратко би разрадио следећи наставак.

Али такав није био Јаков Игњатовић Уредници су страховали од његовог писања „с мене на вишап“ — тј. од броја до броја. Он је заборављао шта се дешавало с његовим јунацима, у каквој их је ситуацији оставио у ранијим наставцима. Био је чак толико забораван да просто није знао шта је у коме часопису објавио. Тако је упорно тврдио да је његов роман „Трпачица“ изишао у „Српској зори“, а штампан је у „Србадији“. Редактори су мучили му-

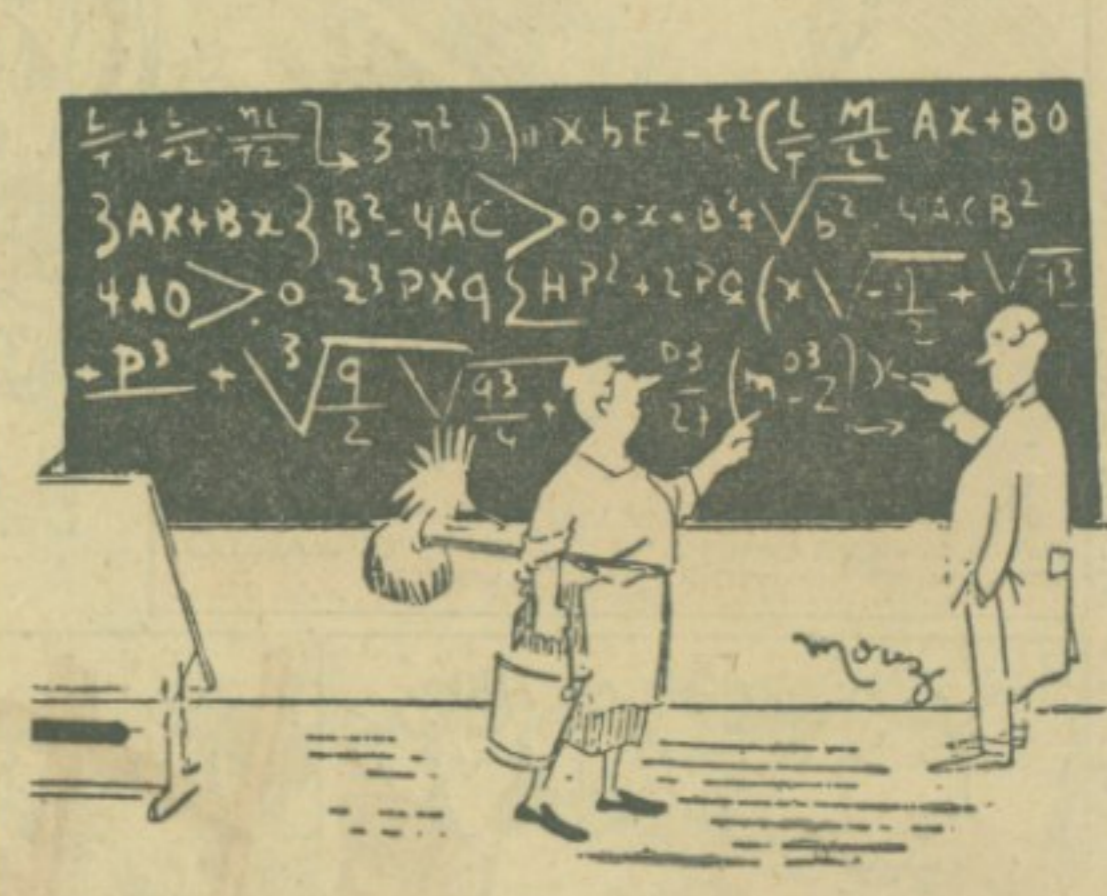
бише: „Потез његове руке био је ваздан крепак и правилан“. То је проистичало од његове физичке гломазности и величине. Своја књижевна дела најрадије је писао на великој, јакој и крутој хартији која је подсећала на пергамент и коју је нарочито тражио и поручивао у трговинама. Његови рукописи су због тога заузимали много простора, за једно обично писмо „требало му је више хартије него другоме за читаву расправу“. Али, — „Љубиша није радо писао, а оно што је писао и о чему је писао увек је било јасно и разумљиво“. Уредници нису имали никаквог посла с његовим рукописима и штампали су их увек „испод пишчева пера“ Увек је на време свршавао коректуру својих написа, све је напуштао само да би је могао што пре довршити. Једном речи: био је одличан сарадник и искрен пријатељ листа у коме је сарађивао.

Љубомир Ненадовић, својим лепим читким рукописом

МАЛО СМЕХА

ЧЕМУ ЛИ ОВО СЛУЖИ?

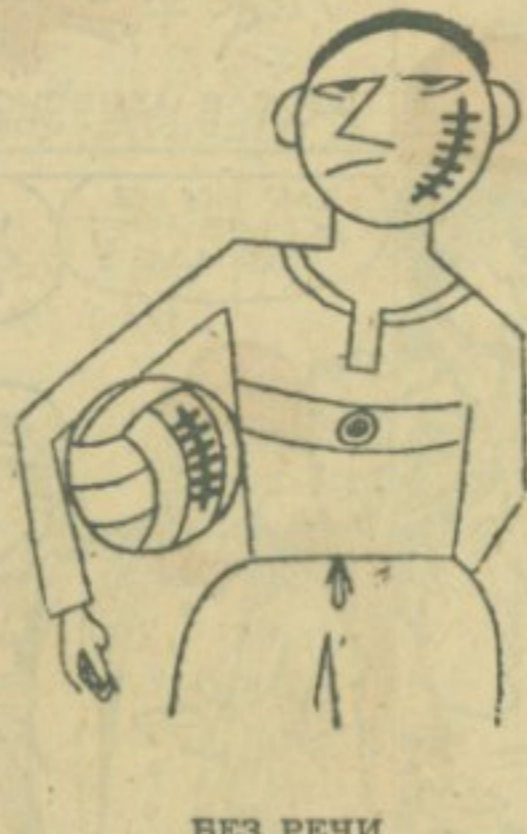

ПОГРЕШИЛИ СТЕ У ПОСЛЕДЊЕМ РЕДУ, ПРОФЕСОРЕ

ГРАМОФОНСКЕ ПЛОЧЕ САМО ЗА ДИРЕКТОРЕ

На британском тржишту појавила се једна нова плоча која стаје преко 20.000 ли- нара а продаје се само ше- фовима и директорима вели- ких и угледних трговачких фирми и предузећа. На плоч- и је снимљено предавање бившег функционера Скот- ланд јарда Цона Гослинга о борби против већих и мањих гангстера и провалника. Из- међу осталог, Гослинг даје савете како да се осигура пренос новца који се из бан- ке подиже за исплату радни- ка и службеника, како да се

службене просторије зашти- те од незваних и нежељених гостију и како се треба осигу- рати од разних превара и провекера. Плоча се, како је већ речено, сме продати само директорима фирми, мора се чувати у сефу и сме се „сви- рати“ само пред најповерљив- ијим сарадницима и служ- беницима службе осигурања. Трговина која продаје ове плоче обавезна је да аутору и криминалистичком струч- њаку Гослингу пријави сва- ку сумњиву особу која за- тражи да купи плочу.

БЕЗ РЕЧИ

КАД ФУДБАЛЕР МАЛА СТАН

БЕЗ РЕЧИ

ФИСКУЛТУРА У ПРОШЛОСТИ

Песник, преводилац и један од најбољих полемичара свога доба, др Драгиша Станојевић (1844—1918) био је и велики присталица физкултуре. Још 1882. он је активно учествовао на светковини гимнастичарских друштава у Минхену и одао слао пописе „Борби“ Мите Ценића, објављене у неколико бројева у мају те године.

Из њих се види да су Немци били први у оснивању гимнастичких друштава, још од почетка XIX столећа, и да је Минхенско друштво коме је припадао и Станојевић било једно од најстаријих. Кад је 1880. приређен општи слет гимнастичких друштава, на коме су учествовали и Немци који живе у иностранству, приредба је стајала 400.000 марака или ондашњих 40.000 дуката.

Главне атракције су биле продукције на барнама и реху, дизање терета, хрвање, скакање и друго. До писник „Борбе“ овако пише: „И тако јуче скакамо, играмо и превртамо се. Хрвасмо се, бацасмо и камена с рамена, дизамо тешке терете и нарочито — знојисмо се“. Као велики успех помиње подизање терета једном руком од 75 до 80 кг. На утакмицама су тада учествовали само мушкарци.

На крају дописа писац препоручује увођење гимнастичких вежби код нас. Назива их „јуначке игре“, јер се у народним песмама тако називају телесна вежбања. Кад се унапредују расе коња, зашто би се занемаривали људи? пита се Станојевић и наводи да $\frac{1}{3}$ људског бића сачињавају телесне особине. Шта вреди умне и моралне особине без телесних? А омладини каже: „Тешко теби ако колелено твоје клеца, ако мишица твоја дршће. Пуста ће остати књига, мука и наука твоја“.

Драгиша је остао и у позним годинама велики присталица спортова. Почетком овог века, кад је већ имао 60 година, учествовао је у тадашњем друштву „Душан Силић“, ос-

нованом крајем XIX века. Сем њега постојао је и „Соко“.

После Станојевића, као неуморног радника на пољу физкултуре треба поменути Атанасија (Тасу) Поповића (1866—1930). Телолог, он је био професор, али се као резервни официр од младости бавио телесним вежбама. Још почетком овог столећа заведе је предвојничку обуку за Ђаке Државне академије, који су постали одлични резервни официри у ратовима 1912—1918.

Колико је тада било слабо интересовање за физичку културу види се по томе што је „Политика“ 22. априла 1905. објавила уводник под насловом „Људи Таса“. У чланку се замера нашем свету што се не интересује за физичку

културу и што са омаловажавањем говори о раду Тасе Поповића.

У овом чланку пророчки се истиче једна чињеница: „Физичка култура постаће једног дана брига наших државника, целокупне народне омладине наравно не ових и оваких, какве имамо данас. Ми смо сви друкчије васпитани и не разумемо ту потребу, али ће доћи време, доћи ће друго поколење које ће о томе више водити рачуна, но што водимо ми.“

Не може се рећи да до првог светског рата није било интересовања за спорт. Не гована је таковзана шведска гимнастика по средњим школама и народне деце игре. И бицилизам се био развио оснивањем Велосипедског друштва, које је имало свој терен на празном простору где је данас Дом армије. Приређиване су чак и трке. О међународној утакмици иностраних хрвача, „Политика“ је донела читав низ стручних извештаја. Зими је на природном леду, на терену код Народног позоришта, и на бари Венецији, било клизалиште. Али се нарочито развио тркачки спорт. Прве коњске трке одржане су још шездесетих година прошлог века, да се почетком овог још усаврше на модерном хиподрому.

Роберто Бенци испред свога портрета из детињства

Везивали су га за клавирску столицу да би вежбао одређених шест часова дневно. Медаља младом уметнику

НАЈМЛАЂИ ДИРИГЕНТ

Роберто Бенци рођен је 12. децембра 1938. у Марсељу од оца и мајке Италијана. Са 11 месеци знао је већ да говори а са пет година рекао је једном приликом своје оцу, музичком педагогу:

— Стани, стани, оче, погрешно си одсвирао један тон!

Није се смирио док оцу није доказао да се у партитури поткрала штампарска грешка.

Родитељи су се убрзо уверили у таленат свог јединца и чинили све да га још развију. Мали Роберто је морао по шест часова дневно да вежба а ако не би хтео, привезивали су га за клавирску столицу. Са шест година учествовао је на једном фестивалу у Италији и свирао на хармоници „Розамунду“. Када је завршио слушаоци су почели да вичу:

— Феномен, феномен. Добио је 5.000 лира награде и златну медаљу али његови родитељи су видели да има још доста „вундеркинда“, деце која певају, и свирају на виолини и клавиру. Зато су решили, иако су га обукли као Моцарта — кратке сомотске панталонице и бела кошуља од чипке — да се спрема за диригента.

Мали је био у исто време и чудо од детета и одрастао уметник. Када је пре две године у Паризу у Великој опери извођена Бизеова „Кармен“ у новој инсцениaciji, за диригентским пултом стајао је младић Роберто Бенци. Није му било лако јер је ова премијера најављена као сензација. Стварно је то и била јер је на позорницу изведено 27 живих коња од којих је 15 доведено директно из провинције јер их је у Паризу нађено свега још 12.

Грандиозну сцену уредио је најбољи француски уметник за декор, раднице у фабрици цигарета биле су све одабране лепотице, а новооткривена звезда Џејн Родег певала је Кармен. Роберто је доживео тријумф. После представе дворана се орила од узвика:

— Бенци, Бенци! После ове сјајне представе вратио се Роберто Бенци својим родитељима које још нимало није разочарао. Од својих великих хонорара материјално их је обезбедио.

Бенци има апсолутан слух а стекао је и велико знање које стално употпуњује проводећи по шест и више часова само за клавиром. Бескрајно је захваљан својим родитељима што није остао само „чудо од детета“ као толика друга деца.

За лични живот досада није имао времена. Још до пре годину дана бацао је у фијоку непрочитана писма својих обожаваатељки а родитељима говорио:

— Можда ћу их једном отворити и пронаћи да у једном од њих лежи моја нећа. Но срећа је дошла на други начин, у лицу Џејн Родег протагонисткиње Кармен. У новембру је ансамбл париске опере био на гостовању у Јапану и тамо су њих двоје одлучили да се венчају када се он врати са турнеје по СССР коју сада припрема.

МОРСКА ЗВЕЗДА ИМА РАДАР

Један зоолог из Вашингтона проучавајући живот морских звезда недавно је приметио да оне поседују „чуло“ још недовољно проучено којим откривају кроз песак макар и десет сантиметара дебело, близину шкољки.

Да би се домогла свога плену и појела га, морска звезда мора да копа непрекидно, читава два три дана, јер је она мање снабдевена способношћу да открива него да проналази. Зато она тешко долази до свога — „хлеба“.

НЕОБИЧАН РЕКОРД

У Вестфалији су произведене три највеће кобасице: дугачке по 2,60 м, а тешке између 100 и 150 килограма. Ако би једна породица јела по 250 грама дневно, могла би да живи само од једне више од годину дана. За производњу ових кобасица потребно је 291 кг различитог меса, 8,607 грама соли, 906 грама бибера, и разног зачина 906 грама. Али њихово справљање ипак представља тајну.

РОДОС ХОЋЕ ДА ОБНОВИ СВОГ КОЛОСА

Родос, на истоменом острву у Егејском мору, хоће да обнови кип који је представљао бога Аполона са светиљком у руци и служио као светионик на улазу у родоско пристаниште Оборен земљотресом, кип је представљао једно од седам светских чуда поред Зевсовог храма у Олимпији, Дијаниног храма, мау-

золеја у Халикарнасу, висећих вртана у Вавилону, светионика прел Александријом и пирамиде.

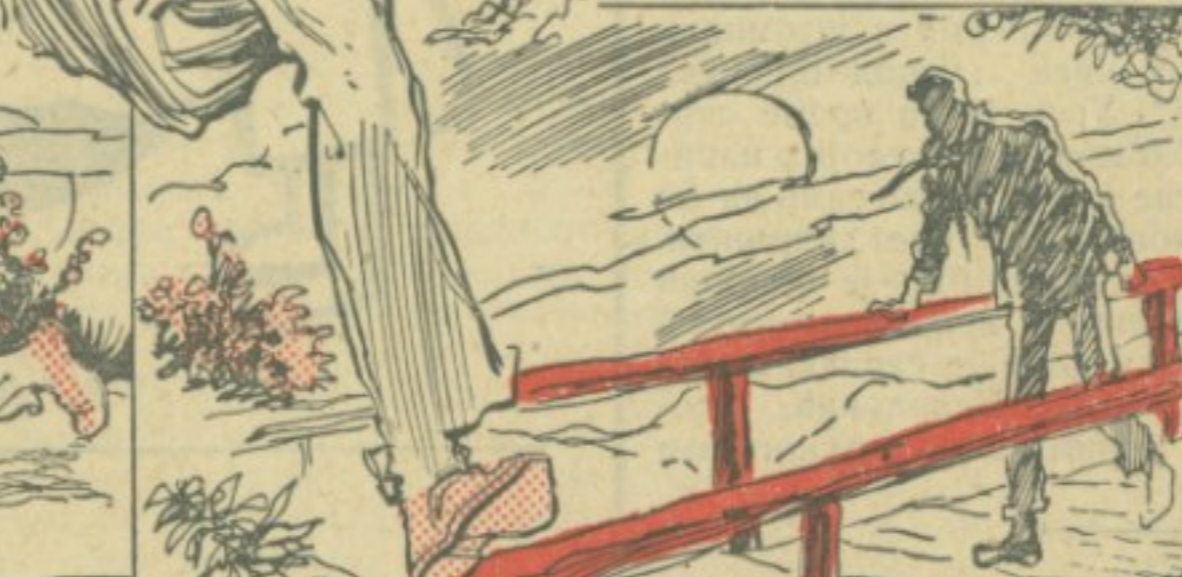
Кип изливен у бронзи био је висок 33 м А сада је проблем како да буде направљен нов — да ли у алуминијуму патинираном тако да изгледа као од бронзе и какав положај тело треба да заузме?

Све су го питања која научници морају да реше јер није остала чак никаква слика кипа, а Сарацени су у 7. веку натоварили његове остатке на 900 камила и однели их у своје пустиње. Једна комисија археолога и скулптора управо сад покушава да реконструише држање бога Хелиоса који је био персонификација сунца и светлости и увек представљан млад са бакљом у руци, да би се бар према њему извршила реконструкција Аполоновог светионика.

ВЕЛИКА НАГРАДА ЗА МРШАВЉЕЊЕ

Неко канадско предузеће установило је да више раде мршави јер мање мисле о храни. Зато је завело награду својим службеницима који омршаве. За мушкарца награда износи 100 марака за изгубљена прва 4 кг, а свако даље пола килограма плаћа се десет марака. Жене за сваки скинути килограм добијају по букет ружа.

РАТ СВЕТОВА

ЉУДИ СУ ПАДАЛИ КАО ПРОВОШЕНИ ТОМ ПЛАМЕНИМ СМРТУ КОЈА СЕ КРЕТАЛА ПО КРАЈНОЈ ГРАДИНИ ОВОГ ДАМА...

ПЛАМЕНА СМРТ ЈЕ ПРОШЛА ИЗНАД МЕНЕ И ПОШТЕДЕЛА МЕ, ОСТАВЉАЈУЋИ ОКО МЕНЕ МРАЧНУ, БЕЗОВИТУ НОК...

© КРЕЧУ САМ СЕ С ВЕЛИКИМ НАПОРОМ И СТАО ДА БЕЖИМ СПОТИЦУЈУ СЕ ПРЕКО ЖЕБУЊА.

ОСТАВИО САМ ИЗАСЕБЕ БЛИЗУ 40 МРТВИХ. МЕЂУ ЊИМА СУ БИЛИ ОПИЛЦИ И НОВИНАР ХЕНДЕРСОН

МОЈ ПЛАН И СТРАХОМ И НАПОРОМ СПОТАКАО САМ СЕ И ПАО КРАЈ ПУТА.

ПОСЛЕ ИЗВЕСНОГ ВРЕМЕНА УСТАО САМ И ПОСРКУЈИ КРЕЧУ ПРЕМА ГРАДУ.

У ДАМИНИ ЈЕ ПРОТУТЊАО ЈЕДАН ВОЗ, БИО ЈЕ ТОЛИКО СТВАРАН И ПОЗНАТ, АЛИ, ОНА БРЗА СМРТ НИ ДВА КИЛОМЕТРА ДАЛЕКО ОДАВДЕ...

КАКВЕ СУ ВЕСТИ СА ПУСТАРЕ?

ЗАР ВИ НЕ ДОЛАЗИТЕ ОДАВДЕ? ИМА ЛИ ИСТИНЕ У СВИМ ТИМ ПРИЧАМА?

ЗАШТО СУ НУКЛЕАРНЕ БОМБЕ СКУПЕ?

Многи се питају зашто су атомске бомбе толико скупе да једна једина стаје милијарде динара. У ствари, главни разлог је у томе што држава која жели да их производи мора да се претходно упусти у веома обимне и сложене операције. Да бисмо објаснили сложеност тога посла, поделићемо га у четири главне групе.

У прву би дошла фаза која се може назвати „потера за уранијумом“, односно трагање за лежиштима ове ретке руде. Када се пронађу, испитује се састав сировине, правац простирања и количина из чега се закључује да ли вреди копати руду и да ли се претварање минерала у метал исплати.

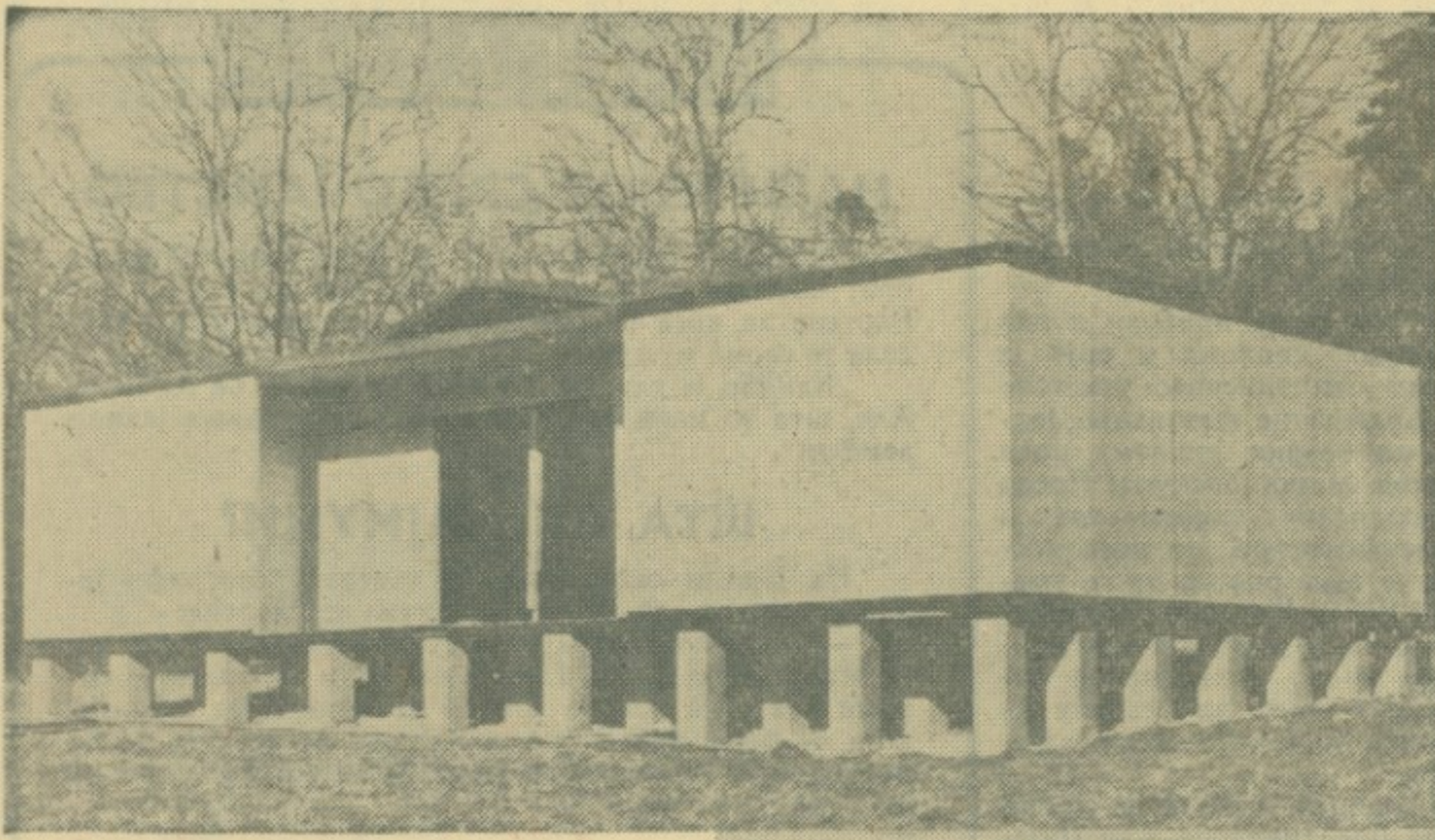
Друга фаза је лабораторијски рад. Сам посао се не обавља у једној већ у многобројним лабораторијама. У њима се врше анализе, испитују и конструишу разни апарати за мерење и руковање као и уређаји за заштиту стручњиг особља. Зидови се радионице и фабрике за производњу разноврсног материјала који је неопходан за изградњу атомских постројења. Трећу фазу бисмо могли назвати „гориво-експлозив“. Пре свега потребно је да се одреди каквим фиcионим материјалом желимо да се послужимо. Другим речима, желимо ли да нам као нуклеарни експлозив служи уранијум 235 или плутонијум. Ако се одлучимо за уранијум 235, који се налази у природном уранијуму са врло малим процентом од 0,7%, онда морамо да сазидамо врло сложену фабрику снабдевену хиљадама компресора и такозваних дифузионих ћелија. Ако се одлучимо за плутонијум, морају се начинити огромни атомски реактори у којима се концентришу велике количине плутонијума, а затим треба да се подигне и фабрика у којој се издваја чист плутонијум.

Четврта, последња фаза захтева постојање специјалног центра за испитивање у коме се студирају разни практични проблеми. Она обухвата и рад на нарочито изграђеном полигону за вршење експеримената.

Овај летимичан преглед у потпунићемо са неколико примера које смо нашли у страниој штампи и за које се може претпоставити да су у главном тачни. На пример, Француска је од 1946. до 1959. године потрошила у оквиру буџета Комесаријата за атомску енергију 350 милијарди старих франака. Од тога је за атомски центар Маркул утрошено 73 милијарде, за три атомска реактора који производе плутонијум 48 милијарди, а фабрика за екстракцију плутонијума стаје 21 милијарду старих франака. Конкретно, 1 грам плутонијума у Маркулу производи се по цени од 200 милиона старих франака.

Један полигон за вршење проба атомског експлозива такође много стаје. У првом реду зависи колики полигон желимо да правимо, односно какву снагу хоћемо да испитамо. Али се може рећи да изградња такве базе стаје од 50 милијарди динара па навише.

На крају, да се вратимо Француској која сада гради једну фабрику за одвајање експлозивног уранијума од природног. Према прорачуну за њу би требало да се изда око 100 милијарди старих франака. А једна атомска бомба као она бачена на Хиросиму, када би се данас начинила, стајала би најмање 300 милијарди старих франака.

КУЋЕ ОД ПАПИРА

Прве куће од папира начињене су у Лонг Ајленду у САД и већ шест месеци одолевају ветру и киши. Кров и зидови су начињени од незапаљивог импрегнираног папира и личе на саће меда. Оваква кућа може да се начини од готових делова за 4 дана, на простору од 12 са 6 метара. Стручњаци кажу да оваква кућа треба да издржа бар исто колико и кућа од дрвета.

Пошто су овакве куће неупоредиво јевтиније од „класичних“, стручњаци верују да би помоћу њих бар привремено могла да се реши стамбена криза у многим пренасељеним градовима. Исто тако, папирне куће због тога што се брзо монтирају могле би да се употребе у местима која су настрадала од временских непогода и других удеса да би се у њима сместило становништво.

ПРИТИСНИТЕ ДУГМЕ СТИЋИ ЋЕ ПОМОЋ

Возачи који се нађу на сред друма у невољи могу добити хитну помоћ ако притисну на једно од четири дугмета на овом апарату поред друма. То је радио-отпремник снабдевен никл-кадмијумском батеријом која се пуни помоћу пет силиконских сунчаних ћелија монтираних на антени отпремника. Једно дугме служи да се позове полиција, друго је за лекарску помоћ, треће за ватрогасце и четврто за сервисне исправке. Позиве прима централна станица удаљена 30 км, која одмах шаље тражену помоћ. Овако опремљени модерни друмови повећаће безбедност саобраћаја.

На десет хиљада путника само једна жртва

Прошла година се сматра најнесрећнијом годином у ваздухопловном саобраћају. Забележено је 27 великих катастрофа поред још неких мањих у којима су изгубила живот 1172 путника. Али пошто је у прошлој години превезено на 1200 апарата више од 122 милиона путника, то значи да је једна жртва долазила на преко 100.000 путника.

Овако велики број жртава забрињава ваздухопловне стручњаке па се траже узроци несрећа. Специјалисти за ваздушни саобраћај дошли су до закључка да би број катастрофа и несрећа био да леко мањи ако би се појачало осветљење приликом узлетања и слетања авиона, побољшала координација између цивилног и војног ваздухопловства, повећао број радарских уређаја, боље уредила метеоролошка служба и изградиле писте које би од-

говарале савременим машинама.

Од 28 тешких ваздушних удеса на аеродрому или у самој његовој близини 20 су могла да буду спречена да су аеродроми имали исправне писте. Поред тога и уређаји за безбедност саобраћаја на аеродромима заостају читавих десет година за развојем самих авиона. Колико са временом уређаји обезбеђују саобраћај показује најбоље њујоршки аеродром Ла Гвардија, где су постављени специјални светлосни уређаји који аутоматски указују пилоту правац и исправљају његово летење.

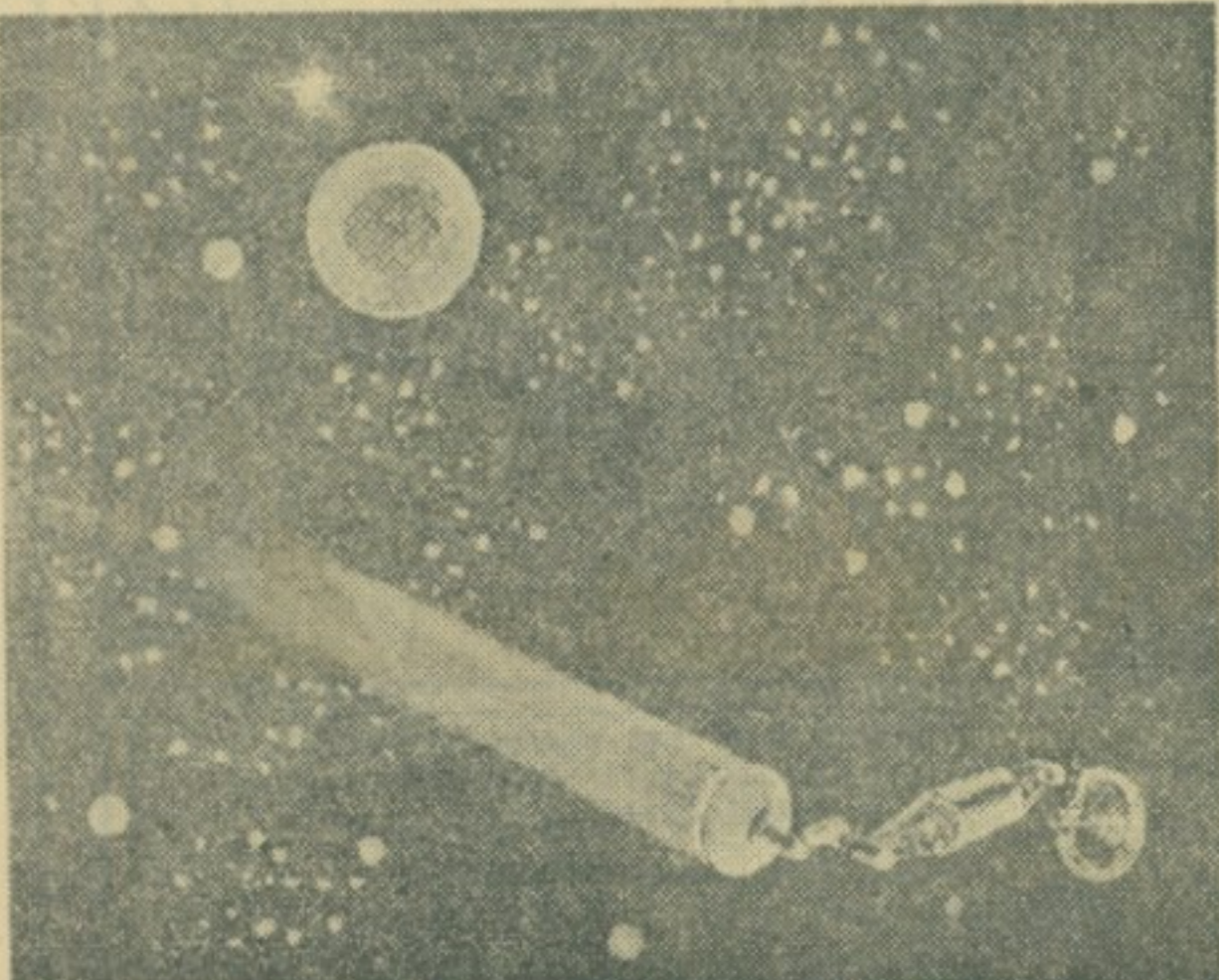
Овај „светлосни систем“ се састоји од низа сијалица густо постављених на 150 до 300 метара од писте. Сочива и бленде на овим сијалицама су тако удељени да пилот види црвену светлост уколико се сувише ниско спусти а ако лети високо изнад писте светлост је бела. На тај начин олакшано му је оријентисање над аеродромом и спуштање апарата.

Трошкови око постављања оваквог уређаја износе 4.000 долара и они се сада инсталирају на 37 аеродрома у Сједињеним Државама. На појединим аеродромима се постављају и специјалне челичне мреже које спречавају да авиони при атерирању великом брзином, претрпе незгоде.

БИБЕР И СТАТИСТИКА

Данас се у свету употребљава 20% мање бибера него пре 20-25 година — саопштио је недавно Уницеф, који се бави питањем исхране и пољопривреде у свету.

Разлог је тај што све мање домаћица спрема храну код куће и купује радије већ готову или полуприпремљена јела. Међутим, у тој фабрички припремљеној храни има много мање бибера.

Разговор снопом сунчаних зракова

Сунчеви зраци ће можда одиграти велику улогу при преношењу разговора и порука у свемиру. Предајник који је конструисан у Америци може да шаље информације на преко 15 милиона кило-

метара далеко. Огледала сакупе сунчеву светлост која се прекидањем или мењањем јачине претвара у сигнале. Опет преко огледала они се у снопу шаљу према удаљеном пријемнику где се дешифрију.

АВИОН — ВАТРОГАСАЦ

Канадске компаније за дрвену грађу преуредиле су три велика „Мартин Марс“ авиона у апарате за гашење летњих пожара у Британској Ко-

лумбији. Уградиле су им резервоаре од по 7.000 галона у које се захвата вода из шумских језера и из ваздуха сипа по запаљеној шуми.

Витамин А обнавља чуло мириса

Губљење чула мириса је ретко болест није озбиљна али може да буде досадна. Доктори Бригс и Данкен са универзитета Викторија из Веллингтона на Новом Зеланду успели су да од 53 пацијента спасу 48. То су успели давањем интрамускуларно велике

количине инјекција витамина А. Претпоставља се да овај витамин ствара отпорне честице у слузокожи чула мириса. Овакав начин лечења, вршен под контролом лекара, може да побољша функционисање и здравог чула мириса.

ПАМУК У БОЈИ

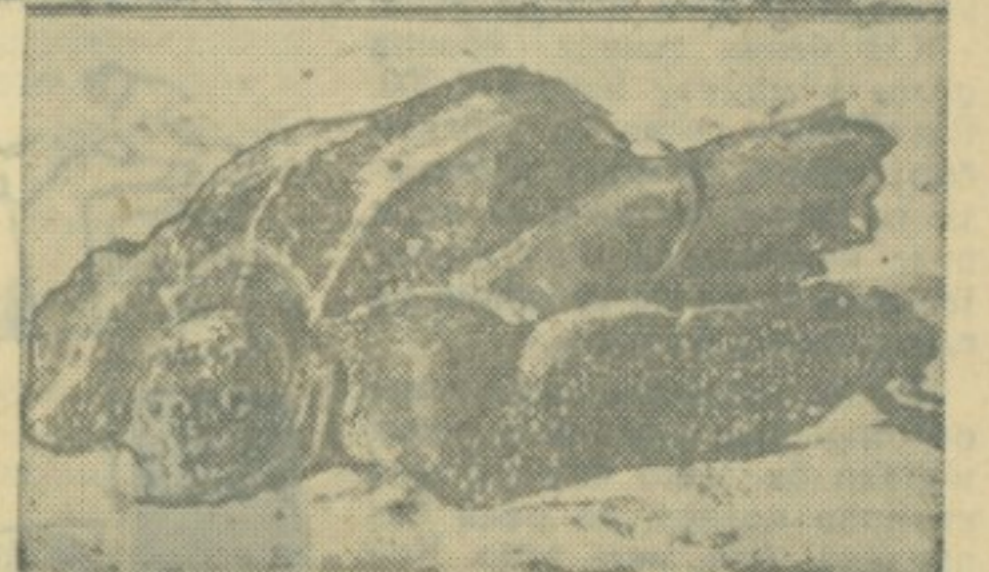
Иван Максименко је први човек на свету који је успео да одгаји памук с влакнима у боји. За ово своје дело недавно је добио златну медаљу која се додељује сваке године за најинтересантнију новину на пољу агробиологије у Совјетском Савезу.

Максименко сада ради на томе да добије памук с жућкастим влакнима. Пре свега, он жели да постигне да ова биљка расте више као шибље с таквим положајем лишћа да буде што погодније за машинску бербу.

Трагови у песку

Ономе који никад није чуо за корњаче које уместо тешког и тврдог оклопа имају на леђима само јако задебљану кожу, можемо опростити ако је помислио да је ове трагове у песку оставио тенк или трактор-гусеничар. Ове снимке начинио је енглески фоторепортер Оливер Милтон који је недавно посетио пешчану плажу дугу тридесет километара северно од Даагана, у држави Тренгану у Малаји. Женке корњаче долазе на ову плажу између маја и јула да ту положи своја јаја.

Женка коју видите на снимку десно, тешка је око 680 килограма, а траг који за собом оставља широк је око 215 сантиметара.

ЗА НАДРИЛЕКАРА — ВЕЛИКА ПРИЗНАЊА

Самозвани доктор Фредерик Вихтерман, 9 пута осуђиван због надрилекарства, примио је диплому почасног члана Њујоршке академије наука

Швајцарска влада и јавност са радошћу су недавно примили вест да ће ове године три Швајцарца постати почасни чланови Њујоршке академије наука. Пред нову годину амерички амбасадор у Берну Мак Кини лично је предао академске палме познатом специјалисти за интерну медицину доктору Пјеру Ренчнику, базелском хемичару доктору Хуберту Блоху и неком доктору Фредерику Вихтерману. Ова последња почаст је проузроковала истовремено и сензацију и скандал.

Фредерик Вихтерман се још и сада у Херисау илегално бави надрилекарством. Представници сулских власти кантона Гризон и данас мотре на Вихтермана који је пре две године због илегалног бављења медицином осуђен на затвор и пуштен на слободу условно за три године. За цео случај се сада заинтересовао државни тужилац области.

Вихтерман је рођен у бернском кантону 1918. године и до сада је због илегалног бављења медицином девет пута осуђиван од судова у Берну, Гризону, Солеру и Фрибургу. Приликом првог хапшења 1955. године он је пред судом у Гризону покушао да докаже да је носилац 30 универзитетских диплома и титула

из области медицине, хемије, психологије, филозофије, књижевности и природних наука. Тврдио је чак и да је предавач на 24 универзитета.

Истина није била ни близу тако ружичаста. Државни тужилац је лако доказао да је по среди варалица. Не само да Вихтерман није имао највишу школску спрему већ није завршио ни гимназију, а пао је чак и на пекарском испиту.

Своју „медицинску“ каријеру почео је са 100.000 динара помоћу којих је у Паризу основао „Међународни институт за научна и психолошка истраживања“. На основу дописних радова институт је додељивао титуле и дипломе без икакве стварне вредности. Та-

ко се прво сам Вихтерман овећао низом звања и диплома од такзованих „културних центара“ које никаква званична власт не признаје. Из Енглеске је добио 17 диплома са потписима непознатих личности у научном свету за ко-

је би се у најмању руку могло рећи да су мрачне.

Успео је да прибави и низ „бланко“ диплома у које је затим сам уписивао текстове по њуди своје фантазије. Једна од таквих диплома носи потпис једног бискупа! Посао швајцарског надрилекара и фалсификатора диплома постао је тако опасан да се умешао чак и Интерпол. Утврђено је да је једну од тих диплома издао архиепископ католичке цркве за Северну Америку чије је седиште у Канади.

Академске титуле је добио и из Лос Анђелоса, Сан Дијега, Вашингтона и Њујорка. Интерпол је утврдио да су у свим овим случајевима потписи били лажни.

Последњи пут је због подвала са универзитетским титулама на основу којих је испреко о себи легенду научника, осуђен у Гризону 1958. године. Том приликом је осуђен и због преваре и обмањивања пацијената. Тврдио је да својим „чудесним“ апаратом за испитивање плувачке може да установи дијагнозу сваке болести ако пацијент легне на обичну даску и на његов позив плуће. Истрага је убрзо показала да је реч о грубој превари и плувачки пацијената којима су узимани високи износи.

Вараличка Вихтерманова каријера, крунисана сада и званично правом дипломом једне високе научне установе, изазвала је запрепаштење швајцарца.

АНЕГДОТЕ

НАЈВЕРНИЈЕ СВЕДОЧАНСТВО

Паулина Бонапарта желела је да њен свеомни брат постави за гувернера Пијемонта принца Камила Боргеа за кога се она удала. Као препоруку написала је своме мужу:

„Камило је глупак. То нико не зна боље од мене. Али, шта то мари кад ће он само да управља једном земљом“.

ШТА СУ МАЈМУНИ?

На једном међународном конгресу географа један стручњак за дунгле испричао је следеће:

— Малајци сматрају да су мајмуни у ствари нарочито лукави људи. Према њиховом мишљењу, мајмуни знају да говоре али то не чине пред људима, који су мање интелигентни од њих, да их они не би препознали, признали за људска бића и натерали их да плаћају порез.

ВЕЛИКИ ПРОПУСТ

Кад се истакнути енглески атомиста Пени вратио из Аустралије где је на острву Монтебелу присуствовао експлозији прве енглеске атомске бомбе, дочекала га је његова ћерка са узвиком:

— Велика је штета, тата, што ниси био овде. Доживео би нешто заиста узбудљиво: наша пећ у купатилу је експлодирала и одлетела у ваздух.

РАСЕЈАНИ УМЕТНИК

Енглески позоришни редитељ Херберт Бирбом Три био је необично расејан и нико није био свеснији те његове особине од њега самог.

Једнога дана, за време подневне паузе, напустио је позориште и отишао у један ресторан да руча. Са собом је понео и рукопис позоришног комада чије су пробе управо почеле. Кад је сео за сто отворио је рукопис и задубио се у текст.

Келнер, коме је било незгодно да га прекида, стално се вртео око његовог стола. Прошло је тридесет минута а Три не беше још проговорио ни речи. Најзад, он погледа на свој часовник и рече:

— Келнер, ако сам ручао дајте ми, молим вас, рачун. Ако нисам донесите ми један ростбиф.

Реке и птице

Погледајте географску карту: ток реке Оба и Лене скреће на десно, а Амазоне — лево. Због чега? Због обртања Земље око

своје осе. Кретање планете на којој живимо утиче и на ваздушне масе. Свако тело

које се креће додирујући Земљину површину по сили инерције скреће на северној полулопти у десно, а на јужној на леву страну. Ова скретања већа су на половима, а мања на полутару.

А птица у лету? Она се та које покорави законима планете: на северној полулопти правац њеног лета увек ће водити мало у десно, а на јужној полулопти — у лево. Неки научници сматрају да је орган равнотеже код птица толико осетљив да оне на гонски осете разлике у деловању силе инерције у зависности од географске ширине појединих крајева.

Сеничин пулс

Птице држе један нарочити рекорд у брзини... брзина сте зања срчаног мишића. При томе, уколико је птица мања утолико је њен рекорд већи.

Код неких сеница брзина пулса у минути износи 1.200. Разумљиво је да се толики број удара не може избројати на начин на који се мери пулс код човека. Рад птичијег срца мора да се снима на електрокардиографу.

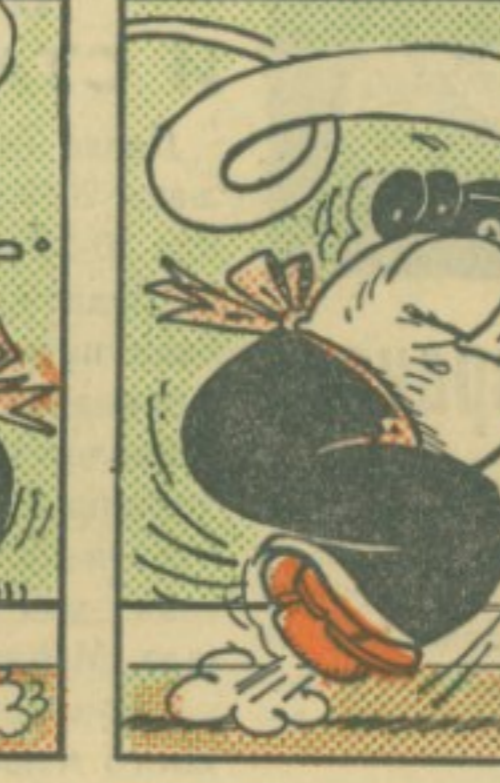
Да би обавило један тако огроман рад птичије срце морало би, како нам изгледа на први поглед, да ради без предаха. Али, није тако. Код малих птица после сваког стезања срчаног мишића, без обзира на њихов огроман број у једном минуту, настаје фаза потпуног одмора.

Код неких сеница на југу Совјетског Савеза срчани мишић се скупи 1.000 пута у минуту. Једно стезање траје

0,038 секунди, после чега долази одмор од 0,022 секунда. За дан и ноћ то износи 15 часова и 12 минута рада и 8 часова и 48 минута одмора.

Ако се овај однос између рада и одмора птичијег срца упореди са радом и одмором човечијег срца, видеће се да неке стварне разлике нема.

СУБАК – ВОДНА ЗАЈЕДНИЦА НА ОСТРВУ БАЛИЈУ

Гајење пиринча у Индонезији старо је преко хиљаду година, а начин на који се то изводи углавном се није

РУЧНИ ВАЉАК ЗА АСФАЛТ

Иако мали, овај ваљак може успешно да поравњава и сабија асфалт као и велики моторни ваљак од 5 тона. Гориво које га загревава доводи се кроз цеви до пламена у основи ваљка. Температура

за 4 минута достигне 430 степени а за 10 минута готово 800. То је сасвим довољно за равномерно разликовање и ваљање асфалтне смеше.

изменено. Међутим, острво Бали је једино индонезанско острво које је у стању да исхрани становништво својом производњом, и то највише захваљујући субаку — организованом водној заједници.

Субак је заједница од неколико домаћинстава чије се њиве наводњавају из исте реке или истим каналом. Просечан субак прекрива површину од 40 хектара и у њему се водом користе 100 до 400 породица. Сваки субак бира свог старешину, који се брине о наводњавању поља у целој задрузи, осигурава сталан довод свеже воде и обавља све потребне поправки. На тај начин становништво Балија обично годишње добија по две жетве пиринча, а у међувремену гаји кукуруз, слатки кромпир, лук и дуван.

САТ ГЕНЕРАЛА ЛАФАЈЕТА

У току америчких ратова за независност француски генерал Лафајет борио се на страни Американца. Када је 17. фебруара 1781. године принудио генерал-лисимуса енглеске војске лорда Корвалиса на капитулацију код Корктауна поклоњен му је златан сат са угравираним ликом у античком декору бога Марса који нуди Америци круну, симбол независности.

Лафајет се никад није одвајао од ове драгоцене успомене коју је носио на грудима. Када је приликом прославе педесетогодишњице ослобођења САД генерал, већ сасвим стар, позван на прославу, Американци су му приредили триумфални дочек.

Али, лопови никада не спавају, па нису поштедели ни великог пријатеља Америке. Приликом обиласка државе Тенеси лопови су га једне ноћи опљачкали. Најтеже му је паво нестак сата, дар председника Вашингтона. Сва трагања су била узалудна и сат није пронађен.

Од тог дана прошло је 48 година. Случајно је у једној старинарици неки М. Вард открио драгоцену историјску реликвију. Властник антикварице није био свестан његовог значаја и продао је сат за мале паре М. Варду који је за њега добио од Конгреса читаво богатство. Америчко представничко тело је понудило откупљени сат Оускару Лафајету, унуку славног генерала, и он га је примио 8. децембра 1874. године.

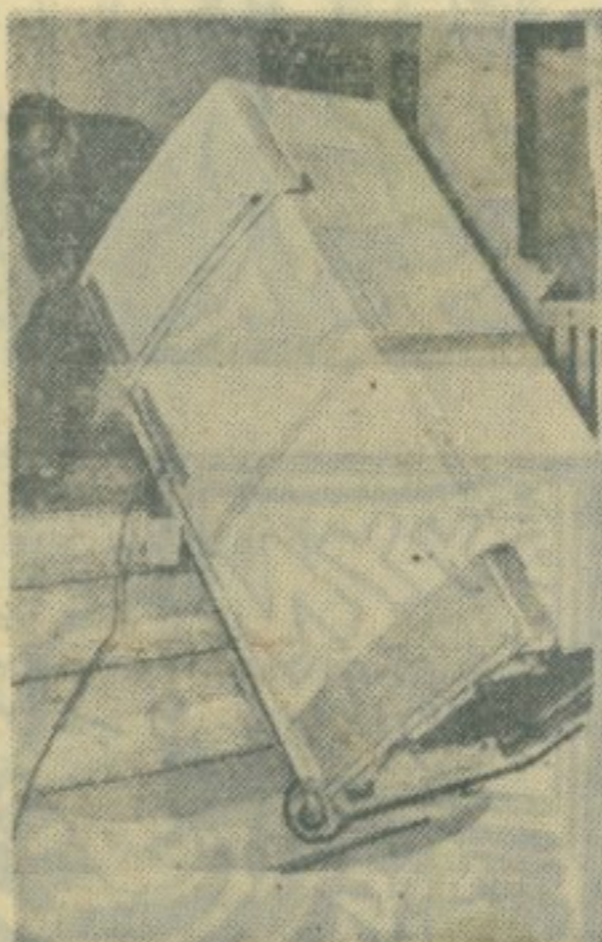
Касније је тај сат поново у Француској украден и до данас му се није ушло у траг.

СПОРТ СЕЧЕЊЕ ДРВЕТА

ЗА УСПИЊАЊЕ И СПУШТАЊЕ

Са теретом од 600 кг могу мала колица на 2 точка да се поину или спусте низ стенице баш као тенк уз или низ насп. Електромотор од

пола до једне коњске снаге добија енергију из градске мреже, и довољно је да радник на управљачу само притисне дугме за пењање или силажење.

Редовно спортско такмичење које се организује на свим сеоским свечаностима у Аустралији постало је и сечење дрва. Међу разним начинима врло је чест и овај који захтева од такмичара да стојећи на уској дасци 4,5 метара високо, одсече врх дрвета. Такмичари су дрвосече из прашума и обично су веома спретни и снажни. Главни и једини спортски реквизит су њихове секире које се за овај такмичење нарочито припремају да буду „оштре као бритве“

МОГУ СЕ ПРЕДВИДЕТИ НАЈЕЗДЕ ИНСЕКТА

Стручњаци Московског института за шумарство недавно су створили теорију помоћу које се могу предвидети велике најезде инсеката. Ова теорија је практично проверена и у тесној вези је с атмосферским струјама. Постоје инсекти који се појављују у великом броју после две узастопне године врелих и сувих лета, то је једна врста мољаца, док се други појављују с другим временским променама.

Јесте ли већ чули да...

... први војни часопис у Србији био је „Војни лист за војничке науке, вештине и новости“ који је почео да излази у Београду 1864. године.

... на Сарени, великом острву које лежи пред улазом у Ришки залив, постоје седам

кратера насталих падом метеора. Највећи од њих дубок је 16 метара и има пречник од 110 метара.

... опера је из Италије продрла у Француску и њен утицај је био неоспоран нарочито у области буфо опере, од носно комичне опере или музичке комедије.

... тропска птица оропендола, која је срод на косу, гради своје ви

сеће гнездо у близини осипака да би се заштитио од животиња које краду птичја јаја.

... кад би се све вене у нашем телу, велике и мале, саставиле заједно добила би се једна вена чија би дужина износила 560.000 километара.

... кад је време тихо пчела лети брзином

од 29 километара на час.

... највише меса у Европи потроши се у Данској — 75 килограма годишње по особи. Ислањани троше највише рибе у Европи — 130 килограма по особи. Французи једу највише поврћа, и то не само у Европи већ и у свету — 143 килограма. Рекорд у потрошњи кромпира држе Пољаци — 285 килограма годишње на сваког.

... највеће железничке локомотиве које теже 500 до 600 тона могу

гу да погурају без теже које 6 људи, наравно по равном терену.

... чувени француски композитор Берлиоз изнео је на оркестарски подијум прави топ чија је грмљавина имала да означи врхунац драматичности једног његовог дела.

... Сунце нам је ближе зими него лети, али само у северној хемисфери. Звезда Даница је просечно удаљена од нас 148 милиона киломе

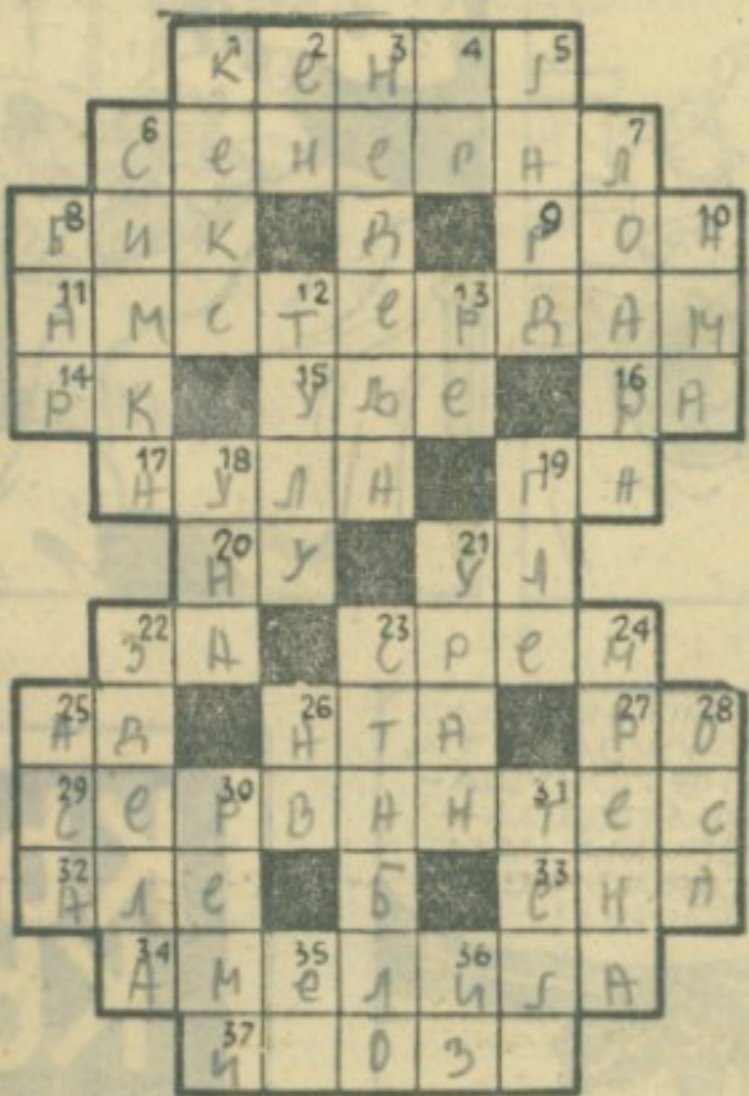
тара зими, а 152 милиона километара лети. Период зимских месеци код нас одговара летњем периоду на јужној хемисфери и обрнуто.

... највећа железничка раскрсница на свету је град Чикаго из кога полазе 33 железничке пруге.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски економист (18. век); 6) река у Западној Африци; 8) домаћа животиња; 9) француски књижевник (Клод); 11) град у Холандији; 14) изумијали проналазача бацила ТБЦ; 15) земљиште; 16) египатско божанство; 17) предворје; 19) хемиски знак за галијум; 20) предлог; 21) кошница; 22) предлог; 23) равнина у Војводини; 23) бог под земља код старих Грка; 26) отац (слов.); 27) грчко слово; 29) шпански књижевник („Дон Кихот“); 32) немали; 33) област на Сицилији; 34) женско име; 37) стварање влакнастог ткива.

Усправно: 1) бисквит; 2) слово латинице; 3) дан у седмици; 4) два слова; 5) енглеска мера за дужину; 6) марка аутомобила; 7) река у Француској; 8) место на Јадрану; 10) узвик; 12) град у СССР; 13) музичка нота; 18) наша река; 19) узвик; 21) једна планета; 22) чинија; 23) основни орган код биљке; 24) врста рибе; 25) старојудејски цар; 26) ономатопеја лавеза; 28) један инсект; 30) шаховски термин; 31) мушко име; 35) река у Француској; 36) предлог.

23) хрт; 24) голем; 26) ри; 27) Арг; 28) со; 29) Аса; 31) Бабин; 33) стрн; 35) Рама; 36) Тител; 37) Нин; 38) нар; 39) Пећ.

Усправно: 1) Стеван Христић; 2) Одак; 3) рак; 4) анас; 5) Боривоје Симић; 6) Ирина; 8) Новак; 10) ловор; 13) Ван; 19) Тор; 20) Вол; 22) Логар; 23) хрст; 24) грб; 25) моћан; 30) Арта; 32) Ване; 34) Нер.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) сок; 3) Раб; 6) итд; 7) Данон; 9) реал; 11) каро; 12) Ивков; 14) сив; 15) на; 16) бат; 17) Вучо А(лександар); 18) Антон; 20) бок; 21) хор; 22) лој;

НАПРАВИ САМ

ВРТЕШКА

Ако сте стамљиви и вешти мала вртешка, рингшишл, за час ће се окретати на вашем столу. Од материјала вам је потребан мало јачи папир за цртање. Сама вртешка се састоји од шест делова: крова, централног стуба, пода и његове ивице, малих степеница и главних „јунака“ вртешке — роде, коња, брода и магарца. Почните од крова (1). Нацртајте круг (II) од 30 см у пречнику и у њему мањом од 18 см. Смањите цео круг за четвртину и

онда га саставите у купу пошто сте претходно повили црте по руб као обод на шеширу.

Централни стуб је део једног круга који има 21 см у полупречнику, од кога су нацртана четири троугла чија је база 8 см (сл. 2) на шта ћете додати проширење (3-а) да бисте могли да сплетите стуб у четворострану пирамиду. Немојте заборавити да ако је картон чвршћи мало ножићем засечете све линије обележене тачкасто да

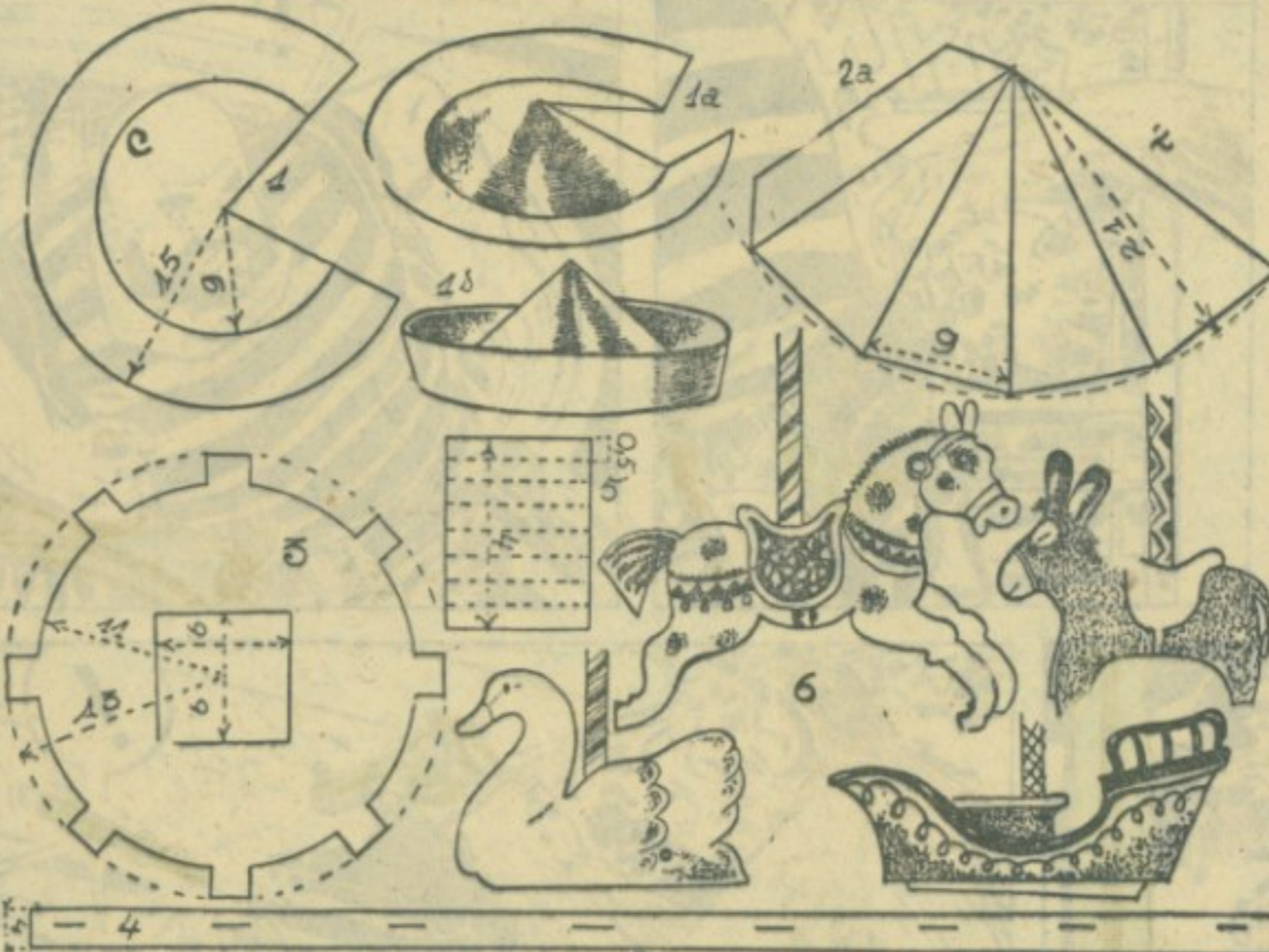
бисте их лакше и тачније пресавили.

За под направите круг од 13 см и у њему други од 11 см. У једнаким размерама уцртајте 8 малих језичака који ће послужити да за њих налепите траку од 2,5 см ширине која ће представљати дебљину пода. За центар уопште један квадрат са странама од 8 см да би се ту углавном постојеће четворостране пирамиде, односно стуб целог рингшишла. Степенице су најлакше за прављење. као што ви-

дите на нашем цртежу број 5, где су предвиђене четири степеница.

Што се тиче главног дела вртешке „јунака“ који служе за возицу — њих најбоље прекопирајте с нашег цртежа и обојте их јасним бојама а привезите их за кров тракама.

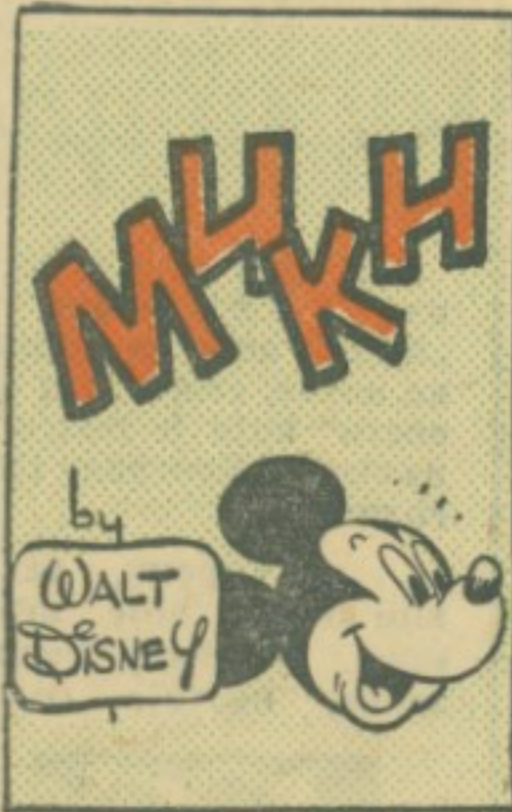
На крају вам само остаје да кроз врх крова до пода провучете дебљу жицу — осовину — која кад се заврти прстима на врху учиниће да сви „јунаци“ потрче у круг.

МАЛИ САВЕТИ

Ако код куће хоћете да проверите свежину јајета напуните неки дубљи суд до половине јако сланом водом; сасвим свеже јаје пашће на дно суда (слика 1) и то врхом; старије, од неколико дана, пловиће попречно по средини воде а сасвим старо лежаће само до пола у течности (слика 3).

Ква-Ква!

поштује Паја Патак

БОЉЕ ОВАКО

— Казала сам ти већ да се не служиш сам за столом, јер увек нешто преврнеш. Имаш довољно дуљачак језик да затражиш шта хоћеш — кори тетка Пата Рају приликом обеда.

— Али моје руке су још дуже — брани се Раја.

ЈУНАК И ПО

Шиља и Шубукле поили у лов на лавове.

— Ти остани у шатору — каже Шиља — и припреми све да прерадим лавову кожу а ја идем да га уловим.

Тек што је изишао из шатора лав изби из праишуме. Шиља се од страха пружи по земљи а лав прелете преко њега и руни право у шатор. Кад се прибрао Шиља подиже нушку и викну Шубуклу:

— Ти преради кожу тога лав а ја одох да уловим другог.

НЕ МОЖЕ

Шиља и Олива се враћају из биоскопа. Кад су пролазили поред једне су-велирске радње приметили да је два провалника пљачкају.

— Хајде да их спречимо — рече одважно Олива.

— Таман посла, ни за живу главу! Њих су двоје а ми смо сами.